

magyar

HONVÉD

www.honvedelem.hu

A Honvédelmi Minisztérium magazinja – 2008. november XIX. évf. 11. szám – 490 Ft

HÍDAVATÁS VÖLGYMENETBEN

ŐSZI SUGÁRKOSZORÚ

Rácz Tünde
felvétele

BUDAPESTI ÜZENETEK

Egy informális találkozó legnagyobb sikere, ha az eszmecsere után döntések is születnek. Az október elején, Budapesten tartott konzultatív NATO-tanácskozás egy rövid időre hivatalossá vált: a konszenzust élvező kérdésekben a védelmi miniszterek határozatokat is hoztak. A magyar fővárosban először megrendezett védelempolitikai találkozóknak talán ez volt a legfontosabb üzenete. Konzultálni, elhatározni és cselekedni.

Azóta a NATO már hadihajókat küldött a somáliai felségvizekre, hogy segítsen eljuttatni az ENSZ élelmiszer-szállítmányait az éhezőknek. A szövetség egy új, hosszabb távú katonai szerepvállalást is fontolgat Afrika szarvánál. A modern kori kalózkodás ugyanis lassan már globális fenyegetéssé válik, amely nemzetközi összefogást, közös fellépést igényel.

Jelentős előrelépés történt a budapesti tanácskozáson az Afganisztánban folyó NATO-művelettel kapcsolatban is. A miniszterek – afgán kérésnek eleget téve – döntöttek a kábítószer-termelés elleni fokozottabb katonai fellépésről. Nem a mákültségvények felégetése, az afgán emberek munkától való megfosztása a cél, hanem a kábítószergyártás infrastruktúrájának megsemmisítése. A jövőben a nemzetileg felhatalmazott NATO katonai erők közvetlenül támadhatnak kábítószergyártó üzemeket, laboratóriumokat, szállítási útvonalakat. Nem szabad titkolni: e nehéz döntésnek kockázatai is lehetnek.

A kétnapos ülésen kiemelt figyelmet kapott a katonai képességek fejlesztése, a NATO átalakításának folytatása. Az expedíciós képesség fejlesztésében hozott döntések (például a szárazföldi erők telepíthetőségi arányának 50%-ra emelése) azt sugallják, hogy a grúz–orosz katonai konfliktus kapcsán fellángolt – 5. cikkely szerinti – területvédelmi viták után ismét a globális műveletek felé fordult a szövetség.

Az informális találkozókat nemcsak a döntések, hanem a megtárgyalt témák, a nehéz ügyekben való – gyakran csak a szakértők által érzékelt – előrehaladás, a viták őszintesége és konstruktivitása is fontossá teheti. A budapesti védelmi csúcs e területen is gazdag volt.

Folytatódtak a NATO valamikori transzformációs zászlóshajójának számító NATO Reagáló Erőről (NRF) szóló viták. A tét nem kicsi. Vagy sikerül működőképessé tenni a koncepciót, vagy a 2002. évi prágai kezdeményezés hamvába hal. A nemzetek most még úgy látják, hogy a koncepció megmenthető. Olyan korrekciókra van szükség, amelyek a gyorsreagáló erőt hasznossá, telepíthetővé és finanszírozhatóvá teszik.

Pénzügyi kérdések más szempontból is napirenden voltak. Több pénz kellene az afgán kormányzati képességek, az afgán hadsereg és rendőrség fejlesztéséhez. Pluszforrások biztosítása nélkül lelassulhat a koszovói átalakulás is. A katonai képességfejlesztés pedig nemcsak több pénzügyi eszközt, hanem új finanszírozási megoldásokat, a többnemzeti lehetőségek jobb kiaknázását is feltételezi.

A budapesti NATO-üléstről azért is maradnak jó emlékeink, mert Magyarország a kitűnő vendéglátói szerepet szerencsésen ötvözte az aktív házigazda tartalmi elkötelezettségével. Országunk a közelmúltban új vállalásokat tett Afganisztánban és Koszovóban. A honvédelmi tárca a britekkel közösen javaslatokat (non-paper) dolgozott ki a szövetség politikai és katonai transzformációjának felgyorsítására. A pápai stratégiai légi szállítási kezdeményezéssel hazánk aktívan részt vesz a multinacionális megoldások népszerűsítésében. A NATO-közösség számára ezek is fontos budapesti üzenetek.

Szenes Zoltán

A budapesti NATO-üléstről azért is maradnak jó emlékeink, mert Magyarország a kitűnő vendéglátói szerepet szerencsésen ötvözte az aktív házigazda tartalmi elkötelezettségével.

A Honvédelmi Minisztérium
magazinja

XIX. évfolyam 11. szám, 2008. november
Kiadja a HM Zrínyi Kommunikációs Szolgáltató Kht.

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Postacím: 1440 Budapest, Pf. 22
Tel.: 459-5315, HM: 27-913
fax: 459-5351
E-mail: magyarhonved@armedia.hu

Felelős kiadó:

ORGOVÁNY ISTVÁN ügyvezető

Főszerkesztő:

TÖRÖS ISTVÁN

Főszerkesztő-helyettes:

TRAUTMANN BALÁZS

Felelős szerkesztő:

M. TÓTH GYÖRGY

Olvasószerkesztő:

GYŐRI LÁSZLÓ

Munkatársak:

ESZES BOLDIZSÁR,
FEITH LÁSZLÓ,
KÁLMÁNFI GÁBOR,
SZABÓ BÉLA

Külső munkatárs:

KACSÓ LAJOS

Szerkesztőségi titkár:

KOVÁCSNÉ PROTÁR ANNAMÁRIA

Fotóriporterek:

GALOVTSIK GÁBOR,
RÁCZ TÜNDE (képszerkesztő),
TÓTH LÁSZLÓ

Tervezőszerkesztő:

GÁBOR MARIANN

Képfeldolgozás:

GRÓF ISTVÁN

Kiadói menedzser: Kenderes Magdi
tel./fax: 459-5383, tel.: 459-5371

Előfizetésben terjeszti

a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletága
(1008 Bp. VIII., Orczy tér 1.), előfizethető
valamennyi postán, kézbesítőknél,
e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu,
faxon: 303-3440.

További információ: 06-80-444-444

Nyomatás: Grafika Press Zrt.

Felelős vezető: Farkas Tamás vezérigazgató

ISSN: 0865-6932

Az előzetes megrendelés, megbeszélés
nélkül beküldött kéziratokat, fotókat nem
őrizzük meg, nem küldjük vissza.

Lapunk az

Európai Katonai Sajtószövetség tagja

**8 Pilótanevelde a jávorszarvasok feje felett:
Kanadában megszokott látvány a
minimális magasságon repülő Hawk**

28

**Sorozás, behívó,
„öregék” és
„kopaszok”: mára
mindez már csak
történelem. Pedig 1869
és 2004 között sok-sok
százezer magyar
fiatalember ismerte meg
ezeket a fogalmakat...**

**47 Az egyre összetettebb fegyverrendszerek
kezelése a szimulátorok nélkül mára már
nehezen lenne elképzelhető**

12 Az olasz haderő egyenlő partnerként vesz már részt a világ számos konfliktusában

44 Az utolsó esély: a katapultülés pilóták ezreinek életét mentette már meg – s menti ma is

62 A halottak napján illendő megemlékezni katonáink halottainkról is

PANORÁMA

Radar	6
Pilótanevelde	8
Kalózipar	10
Rendet tartanak	12
1 hónap háború	15
Lépésváltás	16
Korelnök	18
Iskolaépítők	20
Figyelmesség-projektek	21

HISTÓRIA

Lehullt az álarc	22
Horgonyt fel! (1.)	24

HAZAI PÁLYA

Teljes leszerelés	28
Egyenruhás életmentők	32
Hídavatás völgyemenetben	34

KÉPESSÉG

Hatból hat	37
------------	----

KATONAÉLET

A kiképzők kiképzői	40
---------------------	----

HADITECHNIKA

A katapultülés	44
Fantomharc	47

EGYENRUHÁK

Talpig díszben	50
----------------	----

MÚLTIDÉZŐ

Mesélő tárgyak	52
----------------	----

MOZAIK

Összefoglaló	56
Belépés csak... (2.)	58
Egy hónap	60

IN MEMORIAM

Halottaink	62
------------	----

HÍRVILÁG

Rólunk írták, mondták	65
Obsitosok	66

Címlapfotó: Galovtsik Gábor

REKORDOT DÖNTÖTT A CSEH FEGYVEREXPORT

Az illetékes minisztérium közlése szerint a fegyverkereskedelemmel foglalkozó cseh cégek 2007-ben rekordbevételre, összesen 174

millió euróra tettek szert; ez 81 millió euróval haladja meg az eddigi csúcst, a 2006. év eredményét. Az export 20 százaléka Indiába irányult, 12 százaléka pedig Szlovákiába. A 2007-es adatok alapján Grúzia került a harmadik helyre, 7,6 százalékos részesedéssel. Csehország ugyanakkor

vásárlóként is megjelenik a fegyverpiacon. A csehek a tavaly beszerzett hadifelszerelés 42 százalékát Svédországban vásárolták. A listán a skandináv államot Ausztria (12 százalék) és az Amerikai Egyesült Államok (7,3 százalék) követi. A cseh cégek a külföldi haditechnikai eszközökért összesen 4,8 milliárd koronát, azaz 193 millió eurót fizettek ki. Ez az összeg 100 millió euróval magasabb, mint 2006-ban. Illusztrációnkon a cseh haderő által is használt (amerikai gyártmányú) FGM-148 Javelin típusú páncéltörő fegyver látható működés közben. (MTI, wikipedia.org)

Észak-Korea fejlesztí haderejét

Észak-Korea külföldi fegyvervásárlásokkal erősíti haderejét, és 2003 óta 65 millió dollárt fordított katonai kiadásokra – állította Kvon Jung Sze, a Dél-Koreában kormányzó konzervatív Nagy Nemzeti Párt képviselője. Titkosszolgálati forrásokra hivatkozva, a politikus azt írta közleményében: Phenjan öt éven át évente 13 millió dollárért vásárolt fegyvereket Kínától, Oroszországtól, Szlovákiától és Németországtól. A dél-koreai nemzeti hírszerző szolgálat ugyanakkor cáfolta, hogy információkat adott volna Kvon Jung Sze számára. A 23 millió lakosú Észak-Korea rendelkezik a világ egyik legnagyobb (1,7 millió fős) hadseregével. Az amerikai külügyminisztérium adatai szerint a bruttó nemzeti jövedelem körülbelül egynegyedét teszik ki a hadi kiadások, miközben – mint ahogy azt az ENSZ világelemezési programja megállapította – több mint hatmillió embert fenyeget az éhínség.

(MTI)

JUSCSENKO, A FEGYVERCSEMPÉSZ?

Az Izvesztyija című moszkvai napilap azzal vádolta meg Viktor Juscsenko ukrán elnököt, hogy az ő utasítására (országa védelmi képességeit károsítva) szállítottak fegyvereket Grúziának, a dél-oszétiai hadművelet végrehajtásához. A lap állítólag olyan exkluzív dokumentumok birtokában van, melyek bizonyítják az ukrán államfő közvetlen szerepét a fegyverügyletekben. Az Izvesztyija, valamint a francia hírügynökség azt is megemlíti, hogy Julija Timosenko kormányfő egy korábbi sajtóértekezletén célzott arra: Ukrajna törvénytelen fegyverkereskedelemmel is foglalkozik. „Minden fegyverügylet az elnök és a nemzetbiztonsági tanács közvetlen ellenőrzése alatt áll. A kormányt gyakorlatilag kizárták ebből a tevékenységből” – idézte Timosenkót az orosz lap. A Grúziába irányuló ukrán fegyvereladások Mikhail Szaakasvili hatalomra kerülésével lődultak meg. Tbiliszi elsősorban támadófegyverek iránt érdeklődött, a kiválasztásban pedig amerikai szakértők segítettek. Kijev például Grad típusú sorozatvetőket (illusztrációnkon) is szállított, melyekkel a grúz haderő augusztus 8-án megpróbálta a földdel egyenlővé tenni Chinvalit – írja az Izvesztyija.

(MTI, armyrecognition.com)

A FEKETE-TENGERI FLOTTA TÁVOZIK SZEVASZTOPOLBÓL?

Szergej Ivanov orosz miniszterelnök-helyettes a BBC-nek adott exkluzív interjújában elmondta, hogy az orosz Fekete-tengeri Flotta a vonatkozó szerződés 2017-ben esedékes lejárta után távozik az Ukrajnához tartozó Krím-félszigeten található Szevasztopolból, ha az akkori ukrán kormány is ezt akarja majd. A politikus ugyanakkor hozzátette: Moszkva természetesen a bérleti szerződés meghosszabbítására törekszik. A miniszterelnök-helyettes az interjújában kiállt Oroszország augusztusi, kaukázusi fellépése mellett, bírálta a NATO keleti irá-

nyú terjeszkedését és az amerikai rakétapajzs kelet-európai telepítésére vonatkozó terveket. Ugyanakkor ostobaságnak nevezte azokat a feltételezéseket, melyek szerint Oroszország csapást mérne a rakétavédelmi rendszer elemeit befogadó Csehországra vagy Lengyelországra. „Oroszország természetesen reagálni fog, de ez nem jelenti azt, hogy nukleáris csapásokat tervez Csehország vagy Lengyelország ellen. Ez ostobaság” – mondta Ivanov.

(MTI, wikipedia.org)

LENGYELORSZÁG PATRIOTOKRA HAJT

Lengyelország az elkövetkező tíz évben Patriot típusú légvédelmi rakétákat (felvételünkön) kíván vásárolni az Amerikai Egyesült Államoktól, lecserélendő a kiöregedett szovjet eszközöket – közölte Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter. A politikus a Nikkei című tokiói lapban megjelent interjújában emlékeztetett arra, hogy az amerikai hadászati rakétapajzs lengyelországi telepítéséről szóló megállapodás értelmében az USA tíz elfogó rakétát, illetve egy Patriot típusú légvédelmi rendszert telepít Lengyelországba. Varsó ezen felül akar további Patriotokat vásárolni, melyek felváltanák a szovjet időkben megmaradt (mára már elavult) légvédelmi rendszereket.

(MTI, namsa.nato.int)

IRÁN - KÖZEL AZ ATOMFEGYVERHEZ

Iránnak 2–5 évre van szüksége ahhoz, hogy atomfegyver birtokába jusson – vélekedett David Kay volt amerikai fegyverzetellenőr a washingtoni Nixon Központban, egy szakmai beszélgetésen. Kay szerint az Amerikai Egyesült Államoknak csak akkor kellene fontolóra vennie az iráni atomlétesítmények elleni támadást, ha a perzsa állam arra készülne, hogy terroristáknak juttatja tömegpusztító eszközeit. A katonai csapás jelenleg nem lenne hatékony, csupán egy-két évvel késleltetné az atomfegyver ki-

fejlesztését, ráadásul az iráni népet még inkább egységbe tömörítené, és felsorakoztatná az ország vezetői mögött. Egyértelműen olyan országgal állunk szemben, amely eltökélten törekszik atomfegyver kifejlesztésére – mondta Kay, majd később kifejtette: Irán az atomfegyverhez vezető út 80 százalékát tette meg eddig, de a neheze még csak most következik. A perzsa állam húsz éve dolgozik atomprogramján, ám mindeddig nem járt sikerrel. Teherán tagadja, hogy atomfegyver előállítására törekedne, állítása szerint nukleáris programja (mint ahogy azt a caglecartoons.com karikaturistája is ábrázolja) kizárólag békés célokat szolgál.

(MTI)

Minden pilóta álma: a nagy sebességű mélyrepülés. Még hozzá káromkodó környezetvédők, szerteszét futó tehenek, feljelentéseket írogató polgármesterek, öklüket rázó szántóvetők nélkül. Ehhez viszont messzire kell menni, egészen Kanadáig...

A NATO Repülő kiképző Program (NFTC) alapvetően egy több szakaszra osztott pilótakiképzés. A hasonló célú programok között is speciális szerepet tölt be, hiszen ez a világ legszínesebb pilótacsapatával és a legnagyobb – e célra használható – légtérrel rendelkező kiképzőprogram.

Mint Terry Leversedge dandártábornok hangsúlyozta, az NFTC egyik legfontosabb előnye éppen a progresszív programfelépítés. A pilótáknak szükséges bizonyos repülési tapasztalatokkal rendelkezniük, amelyet – a magyarországi gyakorlathoz hasonlóan – még a kiérkezés előtt kell megszerelniük. A már meglévő

(nem beszélve a költségekről) – s ez a házigazdának legalább olyan fontos, mint Magyarországnak.

Bár egyes értesülések szerint Szaúd-Arábia is csatlakozik az NFTC-programhoz, de erről még korai beszélni, hiszen az esetleges csatlakozásról szóló tárgyalások még jelenleg is tartanak. De nem a sivatagi királyság az egyetlen közel-keleti jelentkező: a térségből számos más állammal is szoros a kapcsolat, számukra minden információt elérhetővé tesznek. Rutinszerűeknek mondhatók a külön-

sik a nemzetközi kiképzési megoldásokat, lehetőségeket is. Bár a királyság hagyományosan az Egyesült Államokban végzi a pilótakiképzés jelentős részét, de érdeklődnek a nemzetközi programok iránt is.

A flexibilitás mindig is az NFTC egyik fő erőssége volt – tette hozzá Terry Leversedge. Az érdeklődők számára a képzési idő és a költségek mindig is alapvető kérdések maradtak. Az eltérő igényeket rugalmasan kiszolgálva, vannak hosszú távú együttműködések és rövidebb távra szóló megegyezések egyaránt. Ez utóbbi jelenthet egy-egy, nagyon rövid

alapokra épül a kinti alapképzés, majd a haladó továbbképzés három fázisa. Az NFTC-ben sem alapkövetelmény a szakaszolati engedély, de számos esetben már ilyen jogosítvánnyal érkeznek a pilótajelölt. Bár elmondható, hogy a résztvevő országokból már bizonyos magán- vagy katonai repülési tapasztalattal érkeznek a pilóták, de az alapvető előrepülési követelmények nemzetről nemzetre változnak. Ez a házigazda Kanada esetében például egy 27 repült órát jelentő alapképzés – mondta el Dan Edgar. A kiképzés persze válogató is a jelentkezők között. Ezzel is növelik az esélyét annak, hogy az NFTC-be kerülő pilóta sikeresen fejezze be a teljes kiképzési folyamatot. Ez azért is fontos, mert egy-egy pilótára nem végtelen repülési és oktatási idő jut

bőző bemutatók, ismertető is, amelyeket nemzetközi kiállításokon, konferenciákon tartanak.

A szaúdi légierő ugyanakkor éppen

óriási repülőgép- és helikopter-beszerzési programot hajt végre. Az új repülőgépekhez nagyon sok új pilóta is szükséges, így a szaúdiak aktívan kere-

Pilótanevelde

idejű együttműködést, akár csak a program egyes részeire. De vannak 20 évnél is hosszabb időre szóló, a kiképzés teljes egészét felölelő együttműködések is. Amire a partnernek csak szüksége lehet...

Nagy-Britannia például csak kiegészítette hazai képzési programját az NFTC-vel, amikor a tervezettnél több pilótára volt szüksége. A hazai képzési rendszer mellett így az extra „pilótakeresletet” Kanada segítségével oldották meg.

Nagy-Britanniához hasonlóan, rövid időre szóló szerződéssel csatlakozott a programhoz Ausztrália és Jordánia is.

Az NFTC természetesen figyel vetélytársaira, illetve igyekeznek minél szorosabb kapcsolatot is kialakítani a többi, nemzeti vagy nemzetközi pilótaképző programmal is. Természetesen minden ország védelmi tárca és hadvezetése saját elképzelésekkel is rendelkezik, melyeket saját kormányuk és költségvetésük vezérel. Az NFTC ugyanakkor egy már bevált, magas minőségű képzés, amelynek értékeit számos állam, így Magyarország is felismerte. Az NFTC életképesnek és rugalmasnak bizonyult, kiterjesztette képzését, alkalmazkodva az

Dan Edgar, Terry Leversedge és Pető István (balról jobbra)

egyres nemzetek igényeihez. Erre példa Magyarország is, hiszen alkalmazkodtak a magyar szándékoknak a szerződés aláírása után végbemenő változásaihoz is. A rugalmasság emellett azt is lehetővé teszi, hogy olyan országokból is dolgozzanak oktatópilóták Kanadában, ahonnan nem érkeznek növendékek.

Magyar részről jelenleg hét oktatópilóta és tizenkét jelölt van Kanadában. Az oktatás egyben NATO-feladat és -munkakör is, jelezte Pető István dandártábornok. Véleménye szerint a már emlegetett flexibilitás az, ami az NFTC-t a többi kiképző program fölé emeli. Rendelkezésre áll minden szükséges infrastruktúra,

repülőgépek, oktatók, illetve ami nagyon fontos: a megfelelő légtér szerkezet. Európában sajnos nincs ilyen méretű szabad légtér, ahol a repülőgép-vezetők képzése végrehajtható. A kanadai légtér sokkal alkalmasabb erre, az alapfokú képzéstől a legbonyolultabb, akár mélyrepülésben végzett harc feladatok végrehajtásáig.

Kalózipar

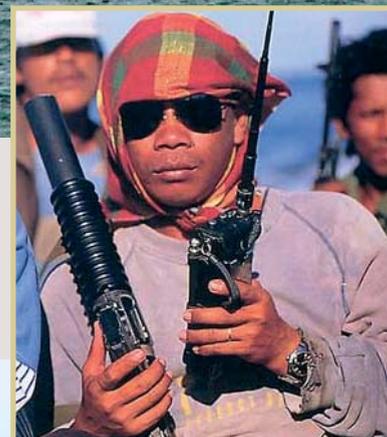
HALÁLFEJES LOBOGÓ ALATT

A szomáliai partoknál olyannyira elharapódzott a kalózkodás, hogy már a kereskedelmi hajók felfegyverzésének gondolata is felvetődött, amire a második világháború óta nem volt példa.

Ez az ötlet nem kisebb személyiségtől származik, mint a Perzsa-öbölben állomásozó brit haditengerészeti erők parancsnokától, Keith Winstanley sorhajókapitánytól, aki szerint a veszélyeztetett civil vízi

járművekre zsoldosokat kellene felfogadni, a kalóztámadások visszaverése érdekében. Ha a javaslatot elfogadják, akkor a második világháború után (amikor a német tengeralattjárók elleni óvintézkedések gyanánt tették meg ugyan-

A kalózkodás jól felfegyverzettek, és mindenre elszántak

Az ukrán Faina (fent) számára az orosz haditengerészet egyik egysége, a Nyeusztrasimij hozhatja el a szabadulást

ezt) először fognak komolyabban felfegyverezni kereskedelmi hajókat.

Winstanley talán kissé túlzónak tűnő felvetése rögvest más megvilágítást kap, ha figyelembe vesszük azt a korántsem elhanyagolható tény, hogy az utóbbi időben a kalózkodás jól jövedelmező iparágga fejlődött. ENSZ-tisztviselők szerint a 100 millió dollárt is elérheti a szomáliai partok mentén garázdálkodó tengeri rablók éves „bevétele”, akik legutóbb például 1,6 millió dolláros váltságdíj ellenében engedtek el egy japán tartályhajót, illetve annak legénységét.

A Franciaországból India felé tartó, vegyi anyagot szállító Irene tankert a kalózok még augusztus 21-én kerítették hatalmukba az Ádeni-öbölben, a világ egyik legforgalmasabb hajózási útvonalán. A szabadságukat visszanyert matrózok nagy része Fülöp-szigeteki származású volt, de hatvanhét honfitársuk még mindig a szomáliai kalózok fogságában sýnlődik.

Miért éppen Szomália?

Filippínó tengerészek egyébként nagy számban dolgoznak kereskedelmi hajókon, tehát a Fülöp-szigeteki kormányzatot különösen érzékenyen érinti a kalózkodás megszorodása. Épp ezért Noli de Castro, a délkelet-ázsiai ország alelnöke is felvetette új biztonsági óvintézkedések bevezetését; egyebek mellett azt, hogy a kereskedelmi hajókat ezentúl hadihajók kísérjék a veszélyes vizeken, köztük az Európát Ázsiával és a Közel-Kelettel összekötő Ádeni-öbölben. Persze korántsem véletlen, hogy éppen az Afrika szarva és az Arab-félsziget közti vizek a legveszélyesebbek. Szomália tudniillik kiváló menedéke a tengeri rablóknak azóta, hogy 1991-ben a törzsi vezetők megdöntötték Mohammed Sziad Barre diktátor uralmát, s az ország anarchiába sýllyedt.

Mindazonáltal a szomáliai kalózok tevékenységének eredményeként néha egy-egy sötét ügyletre is fény derül. Gon-

Szomália és az Ádeni-öböl

dolunk itt elsősorban a Faina nevű ukrán teherhajó esetére; ennek rakterében egy komolyabb hadsereg felfegyverzésére elegendő hadianyagra, egyebek mellett harminchárom T-72-es harckocsira bukkantak a halálfejes lobogó alatt hajózó gazemberek, akik a felfedezést követően (mérhetetlen üzleti érdekről téve tanúbizonyságot) azonnal 35 millióra emelték az eredetileg kétmillió dolláros váltságdíjat. A fegyvereket állítólag Kenyának szánta Ukrajna, de bizonyos jelekből arra lehet következtetni, hogy a szállítmány valódi címzettje Szudán, pontosabban a kartúmi központi kormányzattal 2005-ig polgárháborút vívott dél-szudáni autonóm térség vezetése. Mindez újabb fekete pont Kijevnek, melyet több illegális fegyverszállítási üggyellett is meggyanúsítottak az elmúlt években.

A követelésüket többször is módosító kalózok végül ötmillió dollárnál álltak meg, ám ez az összeg még mindig messze meghaladja az odesszai tulajdonos, a Tomex hajózási társaság lehetőségeit. A Tomex minden reménye most a helyszínre küldött Nyeusztrasimij (Rettenthetetlen) orosz torpedórombolóban van, melynek legénysége vélhetően a hadihajó nevének megfelelően jár majd el a rablókkal szemben.

A Faina elrablásához kapcsolódik egyébként a legabszurdabb haláleset is. A hajó orosz kapitánya, Vlagyimir Klobkov számára azért bizonyult végzetesnek egy szívroham szeptember

28-án, mert az amerikai ötödik flotta egyik, a kalózokat szemmel tartó torpedórombolója a tengerészt nem volt hajlandó a fedélzetére venni, és orvosi ellátásban részesíteni, az állampolgárságát alá támasztó igazolás híján.

A NATO is ringbe lép

A Szomália partjainál uralkodó zűrzavaros helyzet már a NATO számára is kezdett terhevé válni, így ha nem is túl gyorsan, de lépett a szövetség, és hadihajókat küldött a térségbe,

hogy visszaszorítsák a kalóz-

kodást, illetve segítsék a segélyszállítmányok célba juttatását. Az összesen hét egységből álló – amerikai, brit, német, görög, török és olasz hadihajók alkotta – NATO-kötelék (amelynek parancsnoka az olasz Giovanni Gumiero ellentengernagy) október 15-én kelt át a Szezei-csatornán. Küldetésük időtartamát nem rögzítették.

Október elején egyébként az ENSZ Biztonsági Tanácsa is szorgalmazta a közös haditengerészeti fellépést, amelyre volt már példa a közelmúltban az Ádeni-öböl körzetében. Egy kisebb – német, dán, amerikai és brit egységekből álló – hadihajóraj tizenöt támadást hiúsított meg az augusztus végétől október elejéig terjedő hat hét során. Elsüllyesztettek két kalózhajót, nagy mennyiségben foglaltak le vagy semmisítettek meg hadifelszereléseket, emellett több tucat tengeri rablót vettek őrizetbe.

A jelenleg 12 kereskedelmi hajót és 240 tengerészt fogva tartó szomáliai kalózok tevékenysége már a nemzetközi piaci árakra is kihat, hiszen a biztosítási tarifák jócskán megugrottak az egyre gyakoribbá váló rablások, illetve a mind borsosabb váltságdíjak következtében. Ha a kalózkodás tovább folytatódik, a hajózási társaságok arra kényszerülhetnek, hogy szállítmányaikat Afrika megkerülésével juttassák célba, semmint a Szezei-csatornán keresztül, ami azonban hús napig tartó költséges kerülőutat jelent.

Rendet tartanak

Képzeljék el, hogy Magyarországon a honvédséget vezénylik az utcára a rend helyreállítása érdekében. Lehetetlen? Olaszországban nem az, ott tudniillik a katonák rendszeresen kísérik a belügyi erőket, akár a maffia elleni harcban is.

A Nápoly közelében fekvő kisvárost, Casertát és környékét mintegy ötszáz felfegyverzett katonára lepte el október elején, de nem holmi gyakorlat kedvéért. A félezer egyenruhás biztonsági ellenőrzést, illetve járőrözést végzett az utóbbi időben tapasztalható erőszakhullám megfékezése érdekében, bevetésük előzménye pedig hat afrikai bevándorló meggyilkolása volt, melyet többen a nápolyi maffia, a Camorra számlájára írtak. Köztük a hadsereg helyszínre vezénylését bejelentő Roberto Maroni belügyminiszter is, aki a Camorra és az állam közötti harcot polgárháborúnak nevezte.

A haderő belföldi szerepvállalása korántsem példa nélküli. A casertai akciót megelőző hetekben – a nagyobb közbiztonság érdekében – körülbelül háromezer

katonát vezényeltek a jelentősebb olasz városokba és az idegenforgalmi szempontból fontos helyszínekre, de korábban már segítettek a rendőrség munkáját Alto Adige, azaz Dél-Tirol (1967) területén, Szardínián (1992), Szicíliában (1992), valamint Calabriában (1994) is.

A második világháborút lezáró békeszerződés ugyanakkor 25 évig megakadályozta Olaszországot abban, hogy szerepet vállaljon a határain túli katonai műveletekben. Bár a korlátozások 1970-ben véget

Az olasz légierő KC-130J típusú tankere végez légi utántöltést a RAF egy AW101 Merlin HC3-as helikopterén

értek, Róma csak 1982-ben küldött először csapatokat külföldre, az ENSZ által létrehozott bejrúti békefenntartó kontingensbe. Az 1980-as évek óta az olasz katonák számos válságövezetben teljesítettek szolgálatot a világ minden részén, különösen Afrikában, a Balkán-félszigeten és a Közel-Keleten.

Áldozatos szerepvállalás

Olaszország az 1991. évi Öbölháború idején nyolc Panavia Tornado IDS vadászbombázót küldött Szaúd-Arábiába, a konfliktus lezárultával pedig a szárazföldi erők az észak-iraki kurd menekültek helyzetének rendezésében segédkeztek.

Kimaradtak viszont a 2003. évi második Öbölháborúból, hiszen katonáik két hónappal azt követően érkeztek meg Irakba, hogy George W. Bush amerikai elnök május elején bejelentette a nagyobb szabású hadműveletek végét. Az eredeti kontingens 3200 főből állt, de 2005. július 9-én Silvio Berlusconi miniszterelnök a

csapatok fokozatos kivonásáról döntött. A folyamat végül már a Prodi-kormány idején, 2006 novemberében zárult; a közkeleti országban folytatott mintegy három és fél éves működésük záróakkordjaként, szeptember 21-én, az olasz erők átadták Dhi Qar tartomány ellenőrzését a frissen kiképzett iraki hadseregnek. A küldetés harmincnégy olasz katona életét követelte. A legsúlyosabb incidens 2003. november 12-én történt, amikor egy autóba rejtett pokolgép robbant az olasz carabinieri-erők parancsnokságánál, tizenkét csendőr, öt katona, illetve tíz civil (köztük nyolc iraki) halálát okozva.

A térség másik válságövezetében, Afganisztánban (az ISAF-misszió keretén belül) viszont most is jelen van Olaszország, méghozzá a hatodik legnagyobb kontingenssel, összesen 2350 katonával; a közép-ázsiai országban – a herati tartományi újjáépítési csoport vezetése mellett – a nyugati regionális parancsnokság irányítása a feladatuk. A parlament által adott

Olaszország a Puma páncélozott harcjármű háromtengelyes változatából kétszázötvenet tart hadrendben

A haditengerészet Maestrale nevű fregattja

mandátum értelmében ezek az erők, kivételes esetektől eltekintve, nem vehetnek részt a tálibok ellen az ország keleti és déli részén folytatott harcokban. Ignazio La Russa védelmi miniszter ugyanakkor júliusban elismerte, hogy a múlt esztendő során – Farah térségében – sor került olyan összecsapásra, melyben olaszok is szerephez jutottak. Az ISAF-misszió kezdete (2001. december 20.) óta egyébként a dél-európai ország tizenhárom katonája vesztette életét; ennél több áldozatot csak nyolc nemzet számlál a NATO által vezetett művelet negyvenegy résztvevője közül.

Itt bánat, ott ünnep

A nemzetközi műveletekből az Olasz Köztársaság haditengerészete, a Regia Marina romjain 1946-ban megalakult Marina Militare sem marad ki. Emellett fejlődése is töretlen, olyannyira, hogy napjainkra a világ ötödik legnagyobb haditengerészetének számít, állományát hozzávetőleg 35 000 fő alkotja. Flottájában minden típusú hajó megtalálható, a repülőgép-hordozóktól a rombolókon, fregattokon, tengeralattjárókon, deszanhajókon át a kisebb egységekig, például az oceanográfiai kutatóhajókig. A Marina Militare jelenleg készül rendszeresíteni második repülőgép-hordozóját (Cavour), új rombolókat, tengeralattjárókat, továbbá a franciákkal közösen kifejlesztett többcélú, Orizzonte (Horizont) osztályú fregattokat. Végül egy érdekes adalék a haderőnemmel kapcsolatban: ami hazánkban bánatra ad okot, Olaszországban öröme; a Marina Militare ugyanis rendszeresen megünnepli Luigi Rizzo korvettkapitány hőstettét, a SZENT ISTVÁN csatahajó, az Osztrák–Magyar Monarchia büszkesége, 1918. június 10-i elsüllyesztését.

Folyamatos fejlődés

Olaszországban a köztársaság 1946. június 18-i kikiáltásával párhuzamosan az addig Regia Aeronautica néven működő olasz légierő is átalakult, és Aeronautica Militare Italiana (AMI) elnevezéssel folytatta tevékenységét. Az 1947-es párizsi békeszerződés szigorú korlátozásai mindössze két esztendeig tartottak; az AMI modernizációja előtt a NATO megalapítása (melyben Olaszország is részt vállalt,

A Julia Hegyivadászdandár egyik katonája a Clever Ferret 2008 hadgyakorlaton

11 másik nemzettel együtt) nyitott utat. Az úgynevezett kölcsönös védelmi segélyprogram keretében amerikai gyártmányú P-51-es és P-47-es vadászgépeket kaptak, melyeket 1952-ben váltottak fel az akkori idők legkorszerűbb modelljei, az F-84-es, illetve az F-86-os különböző variánsai. Az AMI ugyanakkor mindenáron szeretett volna hazai gyártású típust is hadrendbe állítani; ennek az elhatározásnak, illetve az újjászületett olasz repülőipar fejlődésének köszönhetően olyan kiváló modellek kerültek a légierő kötelékébe mint a Fiat G.91, az Aeromacchi MB-326, a Piaggio P.166, vagy az Agusta–Bell helikopterei.

Az 1970-es években következett be a szállítóflotta modernizációja (Aeritalia G.222-esek, valamint Lockheed C-130-asok beszerzésével), s ekkor helyezték szolgálatba a Lockheed–Aeritalia F-104S-t, a típus kifejezetten az olasz követelmények szerint kifejlesztett vadászváltozatát is. A repülőgépipar fejlesztésének és bővítésének ösztönzésére ugyanakkor elindult a Panavia Tornado-program (együttműködésben Nagy-Britanniával és az NSZK-val), és megjelent a légierő kötelékében a brazil

Embraer céggel közösen kifejlesztett könnyű csatarepülőgép, az AMX is.

Kuvait iraki lerohanását követően (1991-ben) Olaszország is csatlakozott a koalíciós erőkhöz, melynek eredményeként több mint négy és fél évtized után kaptak ismét feladatokat háborús műveletben olasz pilóták.

Az olasz határ szomszédságában, a volt Jugoszlávia területén kibontakozott konfliktus miatt az 1990-es évek első felében tovább korszerűsítették a légierőt. Ekkor jelent meg olasz felségjelzéssel harminc bérelt F-16A Block 15 és négy F-16B Block 10.

Napjainkban az Aeronautica Militare állományát közel 46 000 fő alkotja, emellett 585 légi járművet tartanak hadrendben, egyebek mellett 219 sugárhajtású harci repülő, valamint 114 helikoptert. Az elkövetkező években ugyanakkor százhuszonegy EF2000 Eurofighter Typhoon beszerzését tervezik (lecsereendő a bérelt F-16-osokat), míg a huszonkét C-130J, továbbá a kiüregedett G.222-eseket felváltó C-27J Spartan megvásárlása az utóbbi években felértékelődött légi szállítási kapacitás modernizálását szolgálja.

TÖRÖKORSZÁG

hadsereg a légierőt és a tüzérséget is bevetette. A függetlenségért 24 éve harcoló Kurd Munkáspárt (PKK) fegyveresei észak-iraki bázisokat használnak fel a törökországi célpontok elleni akcióikhoz.

Ankara október 4-én bejelentette, hogy elsőrendű feladatnak tekinti a szeptatista kurd lázadók állásainak felszámolását. Egy nappal korábban ugyanis tizenöt török katona és huszonhárom felkelő veszítette életét az iraki határ közelében kirobbant összecsapásokban, amelyek során a török

IRAK

Az amerikai erők október 29-én átadták a Wasit dél-iraki tartomány biztonsága feletti felügyeletet az iraki kormánynak. Az esemény az iraki biztonsági

erők képességnövekedését jelzi. Wasit a tizennyolc iraki tartomány közül tizenharmadikként került vissza a kormány felelősségi körébe, s ezzel az ország vezetése teljesen átvette az ellenőrzést a főként síiták lakta déli területek felett. Jelenleg az amerikai és az iraki erők közös erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy lezárják az Iránból érkező fegyvercsempészek útvonalait, akik Wasit tartományt tranzitállomásként használják a fegyverek eljuttatására Irak más részeire.

SRÍ LANKA

Október 29-én Srí Lankán a kormányerők – a Tamil Tigrisek ellen indított átfogó offenzíva részeként – elfoglaltak egy települést, amelyet addig lázadók tartottak ellenőrzésük alatt. Néhány órával korábban a felkelők meglepetésszerű légi csapást mértek Colombóra, a szigetország fővárosára, melynek során kezdetleges harci gépeikkel egy erőművet bombáztak.

SZÍRIA

Szíria október 27-én bejelentette, hogy fontolgatja a válaszcspás lehetőségét, mivel az előző napon egy iraki határhoz közeli faluban nyolc polgári személy veszítette életét az USA kü-

KONGÓ

területekre. A leghévesebb harcok Kongó és Ruanda határán, Goma környékén folytak, ahol a mintegy 17 000 fős ENSZ-misszió (MONUC) állomásozik. A világszervezet erői helikoptereket és szárazföldi egységeket vetettek be a lázadók ellen. Az afrikai országban, 1998-ban kitört polgárháború során eddig több mint ötmillióan veszítették életüket, s egyes becslések szerint a konfliktus havonta mintegy 45 ezer áldozatot követel.

Október 24-én, a januárban elért fegyverszünet összeomlásával a lázadók (CNDP) és a kormányerők között harcok törtek ki a Kongói Demokratikus Köztársaság keleti részén. Ennek következtében több ezren kényszerültek menekülttáborokba, ám az ott uralkodó elviselhetetlen körülmények miatt később sokan kénytelenek voltak visszatérni a felkelők ellenőrzése alatt álló

lönleges erőinek helikopteres légideszant-akciója következtében; egyúttal felszólította az iraki kormányt, hogy azonnal vizsgálja ki a történeteket. Amerikai források szerint az akció az Irakot fenyegető külföldi fegyveresek logisztikai hálózati elemeinek felszámolására irányult, és az Egyesült Államok Szíria tartós passzivitása miatt döntött úgy, hogy „kézbe veszi a dolgokat”.

GALAMB VAGY ÖLTÖNYÖS HÉJA?

Lépésváltás

Az elmúlt évtizedek egyik legkiélezettebb elnökválasztási kampányának végén Barack Obamát választották az Egyesült Államok elnökének. A demokrata politikus jelentős változásokat ígért az amerikai kül- és biztonságpolitikában.

Kérdés természetesen az, hogy ebből mennyi valósulhat meg, s milyen mélyreható lesz a védelmi politika és a külpolitika változása. Bár a választási ígéretekkel az óceán túloldalán is illik kellő óvatossággal bánni, az elmúlt hónapokban több fontos irányvonal is kirajzolódott. Ezek közül talán a legfontosabb Irak és Afganisztán súlyának, szerepének megcserélődése. Az egyébként Barack Obama által ellenzett csapaterősítés komoly sikereket hozott Irakban, így esély nyílhat arra, hogy in-

nen amerikai harcoló alakulatokat vonjanak ki, és azokat Afganisztánba helyezték át. Bár eredetileg a most megválasztott amerikai elnök 16 hónap alatt tervezte végrehajtani a csapatkivonást, ez az elképzelés mára már sokat szelődött: immár a hadszíntér katonai vezetői javaslatának megfelelő ütemben és mértékben tartja kivitelezhetőnek a csapatkivonásokat.

Persze Irak sem marad magára: gyorsreagálású erőkkel, kiképzőegységekkel és az amerikai légierő támogató egysé-

geivel a jövőben is számolhat az iraki kormány.

Az európai szövetségesek szempontjából azonban sokkal érdekesebb kérdés Afganisztán felértékelődése. Az eddig elhangzott Obama-nyilatkozatok értelmében ez a hadszíntér válik a jövőben a terrorizmus elleni harc legfontosabb (egyben leglátványosabb) színterévé. Az atlanti kapcsolatok újramelegedésének, a Bush-adminisztráció távozása utáni „újrabarátkozásnak” persze ára is lesz: a nagyobb szövetségesi részvételi

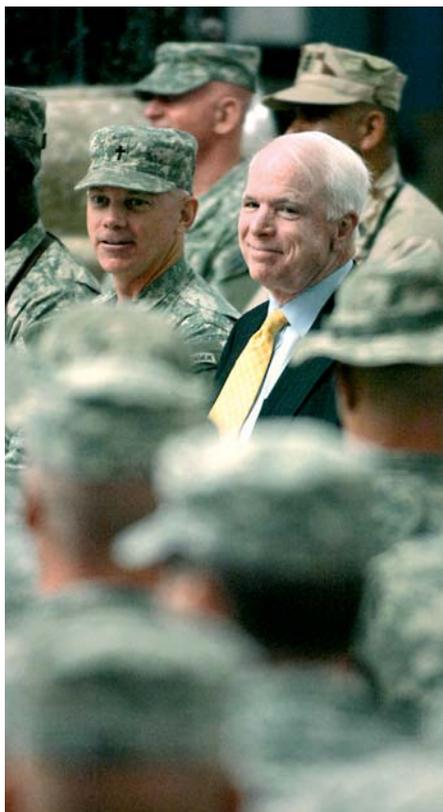
Korelnök

Meglehetősen hosszú és eseménydús repülőtiszt karriert tudhat magáénak John McCain, az amerikai elnökválasztáson alulmaradt szenátor. Életében két olyan esemény is volt, mely nem mindennapi tapasztalatokkal gazdagította.

Az ifjú John McCain hadnagy 1960-ban végzett az amerikai haditengerészet híres (a floridai Pensacola-ban működő) akadémiáján. A frissen végzett tiszt egy, a koreai háborúban nagy érdemeket szerzett típusra, a Douglas AD-6 (A-1) Skyraider támadó repülőgépre került. Itt kell megjegyezni, hogy McCain teljes repülőtiszt pályafutását a földi célpontok leküzdésére tervezett repülőgéptípusokon töltötte: nem vadász-, hanem támadópilótaként került Vietnamba is.

Ehhez azonban elsőként túl kellett élnie a USS Forrestal (CV-59) repülőgép-hordozó fedélzetén kitört tűzvészten. A Tonkini-öbölben hajózó hordozó fedélzetén műszaki hiba miatt elszabadult az egyik bevetésre váró P-4 Phantom II-es vadászbombázó fegyverzetének egy része. A nem irányított, 70 milliméteres Mk-32 Zuni rakéta a vele szemben álló, szintén bevetésre felkészített A-4 Skyhawkok közé csapódott. Bár a rakéta a beépített

biztosító rendszernek köszönhetően nem robbant fel, de az eltalált Skyhawkból kiömlő üzemanyagot a rakéta hajtóműve meggyújtotta. A tűz továbbterjedt és a gépekre függesztett fegyverzet is egymás után robbant fel. McCain a pilótafülkéből a gép orrára mászott, majd a pitótcsőre lépve leugrott alig néhány perc múlva felrobbanó géperől. A katasztrófa végül százharmincnégy tengerész életét követelte; a hordozóban is óriási károk keletkeztek.

Ennél kisebb anyagi kárral járt John McCain fogságba esése. A VA-163 Saints századba beosztott pilóta 1967. október 26-án szállt fel 23. vietnami harci bevetésére. Századával az igen erős légvédelemmel védett észak-vietnami főváros, Hanoi térségében támadta a kijelölt célpontokat. Visszaemlékezései szerint a célra zuhanás közben, körülbelül 4500 láb magasságban, 500 mérföldes sebesség mellett érte A4-E Skyhawk gépét a jobb szárny alatt egy

légvédelmi rakéta. A kis méretű gép szárnya azonnal leszakadt, így McCain a nagy sebesség ellenére azonnal katalapultálni kényszerült.

A katalapultülés megmentette az életét: a sérülésektől azonban nem tudta megóvni. Eltörte jobb lábát, illetve három helyen a jobb karját. Eltört a bal karja is, így csapódott a Hanoiól nyugatra eső kisebb tavak egyikébe. A pilótát az 5-7 méteres mélységű tó fenekére húzta a csaknem 25 kilogrammnyi hajózszerelés. Kétszer sikerült visszaruhaszkodnia a felszínre, de harmadszorra már csak az utolsó pillanatban felfújott mentőmellény emelte fel.

A helyi civilek és katonák persze azonnal a kihalászására indultak. A sebesült pilótát alaposan megverték, felszerelését, ruházatát elvették. Végül hordágyra fektették, majd teherautóval Hanoiába szállították, ahol azonnal a helyi viszonyoknak megfelelő, módszeres és egyáltalán nem kíméletes kihallgatás-sorozatnak vetették alá. Orvosi ellátást nem kapott, s ez négy napon keresztül így is maradt. Ekkor kiderült, hogy értékes hadifogoly, ugyanis édesapja, John S. McCain admirális a csendes-óceáni amerikai haditengerészeti erők főparancsnoka. Ez persze gyökeresen átalakította a vele szemben alkalmazott bánásmódot. Új, nagyságrendekkel komfortosabb szobát kapott, és végre orvosi ellátáshoz is jutott, ha ugyan a többszörösen eltört jobb kar érzéstelenítés nélküli (végül sikertelen) „kezelése” annak nevezhető. Nem volt véletlen a hirtelen orvosi ellátás sem: a propagand-

dafilm elkészítése után azonnal visszakerült régi szobájába.

A hosszadalmas amerikai–vietnami tárgyalások sikeres befejezését követően, 1973. március 15-én szállhatott fel az amerikai légierő repülőgépre, Gia Lam repülőtérén. A fogságban megöszült és maradandó sérülésekkel hazatérő pilótát otthon hősként ünnepelték. John McCain hosszadalmas egészségügyi és rehabilitációs kezelés után, 1974 végén visszaülhetett a pilótafülkébe. 1981-ben lépett politikai pályára.

Az ifjú McCain (jobb alsó sarok) „tanterme”: a T-2C Buckeye kiképzőgép

Szomorú csendélet: a USS Forrestal fedélzete a tűz eloltása után

Nixon elnök köszönti a fogságból hazatérő McCain-t

Hanoi szerint John McCain-t mentik ki a tóból ezen a felvételen

Iskolaépítők

A Magyar Honvédség Tartományi Ujjáépítési Csoport (MH PRT) Pol-e Khomri-ban lévő bázisára látogatott Kabulból, az ISAF HQ törzsfőnökének helyettese, Primicerj Alberto olasz tábornok, valamint az ISAF HQ összekötő tisztje, Szép József ezredes.

A program cseppet sem protokolláris részében a delegáció felkeresett egy, a magyar kontingens közreműködésével épülő-szépülő iskolát Dushi mellett, Sheik Jalal faluban. A Baghlán tartományban lévő településhez az út folyómederben vezet végig, így esős időszakban a falut lehetetlen megközelíteni. Épp ezért az MH PRT tervbe vette egy út építtetését, hogy szélsőséges idő-

járási viszonyok közt is megközelíthető legyen Sheik Jalal.

Az olasz tábornok érdeklődött afelől is, hogy az iskola mikorra készül el, illetve mikor kerül sor a hivatalos átadási ceremóniára. Nos, a tervek szerint a munkálatok e sorok nyomdába küldésekor fejeződnek be, s ez alkalomból a magyar katonák iskolapadokat, táblákat, füzeteket, tollakat, ceruzákat visznek magukkal.

Tegyük hozzá: több faluból 130 gyerek jár majd az iskolába. A helyi afgán vezetés nem egy alkalommal fejezte ki köszönetét az iskola építéséért, hiszen a fiúk oktatása már évek óta sátrakban zajlott, az átadást követően viszont rendezett, tiszta környezet vár rájuk.

projektek

Novo Selóban egy iskola felújításához, Vidanje falu egyik iskolája előtt forgalomlassító közúti küszöb („fekvőrendőr”) telepítéséhez, Grabac településen pedig egy kis közösség ivóvízellátásához adtak segítséget a koszovói Pec városában, a KFOR önálló nemzeti vezetésű magyar zászlóaljában szolgáló katonák.

körében éppen úgy elismerés övezi a magyar katonák civileknek adott segítségét, mint 1000 négyzetkilométernyi felelősségi területükön, a kontingensbe tartozó szlovén katonákkal együtt végzett békemissziós szolgálatukat.

Nézzük e figyelmeztetés-projektek néhány részletét! Grabac település szerb közössége már az év elején reménykedhetett abban, hogy megszűnnek vízellátási gondjaik. A magyar katonák Vrelo táborbeli olasz elődei ugyanis akkoriban már megépítették a kutat, igaz, a településtől kissé távolabb, egy völgyben. A vizet egy elektromos szivattyú ugyan folyamatosan szolgáltatva a településen élőknek, de a biztonságos körülmények kialakításáról is gondoskodni kellett. A magyar zászlóalj műszaki raja ezért megerősítette és zárhatóvá tette a kút körüli kerítést, magát a kutat pedig fedéllel látta el.

Az általános iskolák környékén bekövetkező balesetek számának csökkentését – ily módon „fekvőrendőrök” telepítését – is fontos CIMIC-célként tartják számon a magyar kontingensnél. Ezúttal is a zászlóalj műszaki katonái jeleskedtek: az első általuk telepített „fekvőrendőr” átadására a közelmúltban a szerb–albán vegyes lakosságú

Vidanje település szerb általános iskolája előtt került sor.

Ami pedig a Novo Seló-i általános iskola renoválását, focipályájának felújítását illeti, a mintegy 550 koszovói gyermek kulturált tanulási körülményeit szolgáló, közel 6000 eurós projekt egyrészt pályázat útján elnyert KFOR CIMIC-költségvetésből, másrészt pedig magyar pénzügyi és katonai hozzájárulással valósult meg.

A CIMIC-projektek rövid történetéhez tegyük hozzá: a lakosság, egyszersemind a szövetségesek, más nemzetbeli kollégák

HADSEREGSZERVEZÉS A SZABADSÁGHARC IDEJÉN (4.)

Lehullt az álarc

A Bécs felmentésére, illetve a forradalmi erők egyesítésére vonatkozó magyar hadműveleti célkitűzések a schwechati vereséggel meghiúsultak. Külső segítség híján a bécsi forradalom gyorsan elbukott, így az udvar – miután a birodalmon belüli problémákat többé-kevésbé rendezte a fegyverek szavával – minden figyelmét Magyarország felé fordíthatta. Hadereje (az Észak-Itáliában állomásozó sereget leszámítva) gyakorlatilag felszabadult, tehát már nem volt szüksége arra, hogy a színpalak mögül irányítsa az eseményeket; a birodalmi vezetés levette az álarcát, és elhatározta: bármilyen eszközzel (akár erőszakkal is) véget vet hazánk különállásának.

Míndeközben a főhadszíntéren, a Lajta mentén állomásozó fel-dunai hadsereg új főparancsnokot kapott, Görgey Artúr ve-

zérőmágy személyében. A Schwechat után alkalmazandó haditerv kidolgozásakor a fiatal, tehetséges tábornok azt javasolta, hogy a határtól távolabb fekvő, megerősített állásokba vonják össze a csapatok jelentős részét, így az ellenség támadása esetén koncentrált erővel lehet ellenofenzívát indítani. Az elképzelésnek azonban akadt egy komoly hátulütője: a visszavonulással jelentős területek kerülnének a császári-királyi haderő fennhatósága alá, ami szöges ellentétben állt a kossuthi koncepcióval. A politikai vezetés ugyanis abban reménykedett, hogy a tél közeledtével Windischgratz nem kockáztat meg nagyobb támadó hadműveletet, így lesz elegendő idő kiképezni és felszerelni a formálódó honvédsereget. Ehhez viszont nagy szükség volt Győr és Pozsony térségére, az ott települt iparra, továbbá a Kisalföld mezőgazdaságára. Ráadásul ezek a magyarlakta

területek az újoncozás szempontjából is kiemelt jelentőséggel bírtak. Görgey nem tehetett mást, akceptálta a politikusok ígényét, és csapataival határvédelemre rendezkedett be.

A Lajtánál ekkortájt csak kisebb csetepaték zajlottak, a mellékhadszíntereken azonban már komolyabb összecsapásokra is sor került. Például a Muraközben, ahol a Dél-Dunántúl védelmével megbízott (Perczel Mór parancsnoksága alatt álló) csekély számú katona nézett farkasszemet a horvát határőrökkel, illetve a stájerországi császári-királyi erővel. Perczel korántsem volt könnyű helyzetben, hiszen két irányból is támadásra számíthatott, csapatai háta mögött ráadásul a megáradt Mura hömpölygött. Épp ezért jött kapóra számára a stájerországi császári-királyi hadtest elővédjének parancsnoka, Johann Burits vezérőrnagy által kezdeményezett fegy-

verszüneti tárgyalás. Burits azonban a fegyvernyugvást csapatai megerősítésére használta fel, ezért Perczel úgy döntött, megelőző csapást mér ellenfelére. November 9-én, Friedaunál szép győzelmet is aratott, amelynek ugyanakkor elenyésző volt a gyakorlati haszna. Perczel tudniillik már a csata estéjén visszavonta erőit Stájerországból, sőt hamarosan a Muraköz is elhagyta.

Bánsági siker

A Délvidéken szintén változott a helyzet. Október második felére a szerb felkelés vezetése ráeszmélt, hogy fegyverrel kivívott győzelemre nincs esélyük. Ennél is kínosabb volt azonban a másik felismerés, miszerint rejtett szövetségesük, a bécsi udvar a saját céljai kiszolgálójává igyekszik lesüllyeszteni a szerb erőket. Várva várt vajdájuk például nem más lett, mint a császári-királyi haderő frissen ki-nevezett tábornoka, Stevan Supljikac, akit egyúttal megbíztak egy újonnan felállított 30 000 fős hadtest vezetésével is; ennek elnevezése (délvidéki osztrák–szerb hadtest) hűen tükrözi az udvar hozzáállását a szerb nemzeti érdekekhez.

A Temesvár és Arad helyőrségének támogatását élvező ellenféllel szemben két magyar hadtest (a bácskai és a bánsági) állt. A délvidéki haderőre, a honvédsereg legértékesebb részére azonban a magyar vezetés egyfajta tartalékként tekintett;

Damjanich János

mindig innen vontak el csapatokat, ha más hadszíntereken kedvezőtlenre fordult a helyzet. Különösen igaz volt ez a bácskai hadtestre, így annak be kellett érnie az őrvonal fenntartásával, nem kezdeményezett hadműveleteket. Másként alakultak a dolgok a Bánságban, ahol november 9-én Damjanich János ezredes hadoszlopa elfoglalta a strázsai szerb felkelőtábor. A hónap végén a magyar hadvezetés döntésre akarta vinni a dolgot, s november 29-én három irányból támadást indított a szerb felkelőtáborok ellen. Az offenzíva azonban nem érte el célját, a szerb főhadiszállás, Pancsova bevételét. Az egyetlen apró siker Maderspach Ferenc alezredes nevéhez fűződik, aki katonáival elfoglalta és feldúlta az ördöghídjai szerb felkelőtábor.

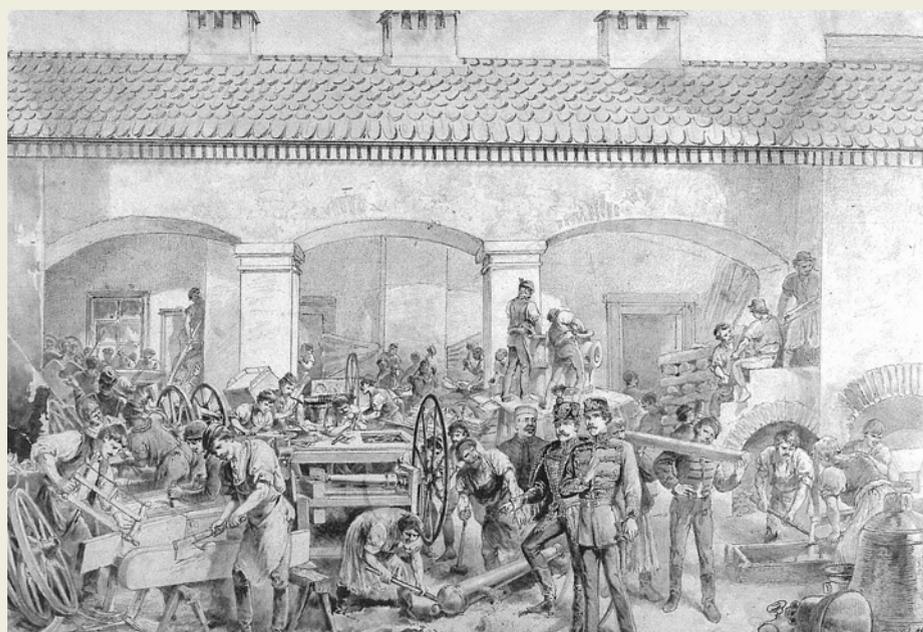
Erdélyi vereség

Erdélyben, a harmadik mellékhadszíntéren még ennyi sikerélményben sem lehetett részük a magyaroknak; november 5-én a székely népfelkelés erői Marosvásárhelynél vereséget szenvedtek a császári-királyi csapatoktól, melynek nyomán Székelyföld ellenállása gyakorlatilag megszűnt. Egyedül Háromszék nem tette le a fegyvert, s tartott ki, nem kis részben Gábor Áronnak köszönhetően, aki amellet, hogy ágyúkat öntött a védők számára, személyesen képezte ki a tüzeiket. Ezt a részsikert azonban hamar feledtették az újabb kudarcok. November közepén a felső-erdélyi hadtest próbálta megállítani az ellenfél előrenyomulását Szamosújvárnál, sikertelenül. Bár a vereség korántsem volt számottevő, a haditanács nem merte vállalni Kolozsvár védelmét, helyette – óriási felháborodást kiváltva – a város feladása mellett döntöttek. Ezzel a magyar erők kiszorultak Erdélyből, ráadásul a terület visszaszerzésére tett kísérlet is csúfosan zárult; a Katona Miklós őrnagy által vezetett mozgósított nemzetőrcsapatok katasztrofális vereséget szenvedtek Désnél, november 24-én.

Mindazonáltal 1848 novemberében nem elsősorban a hadműveletek miatt bírt nagy jelentőséggel, inkább a felkészülés időszaka volt ez a hónap. Küszöbön állt a császári-királyi sereg támadása, ezért minél gyorsabban létre kellett hozni egy ütőképes haderőt. Ehhez azonban időre volt szükség. Az ország vezetése azzal számolt, hogy a tél folyamán nem kerül sor komolyabb hadműveletekre, s ekkor teljesen befejezhetik a honvédsereg szervezését, kiképzését, felszerelését. Sajnálatos módon azonban politikusaink alaposan elszámolták magukat, hiszen decemberben Windischgratz megindította nagy offenzíváját.

(A cikk elkészítéséhez nyújtott segítségért köszönet dr. Kedves Gyulának, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum történész munkatársának, a múzeum igazgatóhelyettesének.

Az illusztrációk Hermann Róbert: „A szabadságharc hadtörténete” című könyvéből valók.)

Gábor Áron ágyúöntő műhelye Kézdivásárhelyen

A CSATAHAJÓKTÓL AZ AM-22 ÓBUDÁIG

Horgonyt fel! (1.)

AXIX. század második fele óriási változásokat hozott a haditengerészetben. Ez nemcsak a hadihajók fegyverzetét, páncéltatát, hajógépeit érintette, hanem a tengeri diplomáciát, a világtengerek feletti uralomért folytatott harc képének alapos megváltozását is. Két olyan hatalom jelent meg a tengereken, melyek addig korántsem mutattak komoly érdeklődést a tengeri hadviselés iránt. Németország és az Osztrák–Magyar Monarchia erőteljes megjelenése új helyzetet teremtett.

A NOVARA cirkáló tisztikara, középen a parancsnok, Horthy Miklós sorhajókapitány

A magyar hadihajózás százhatvan esztendeje alatt számos hadműveletet, csatát és tragédiát jegyezhetünk fel. A MÉSZÁROS hadigőzös (1848 nyara) és az MH 1. Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Zászlóalj AM-osztályú hajói (2008) közötti több mint másfél évszázad történéseinek néhány részletét igyekszünk bemutatni kétrészes összeállításunkban.

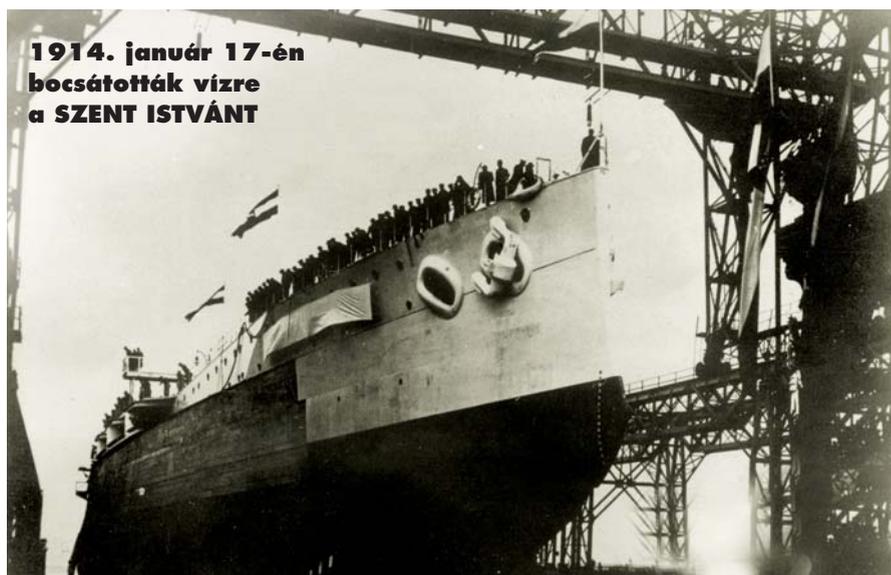

Flottafordulat

Igaz ez azzal együtt is, hogy az 1890-es éveket megelőző évtizedekben sem Ausztria, sem Magyarország gyakorlatilag szinte semmilyen figyelmet nem fordított egy komoly haditengerészeti flotta felállítására. Ez Ausztriában az évszázad legvégén megjelenő új politikai erők megváltozott elképzeléseinek, illetve a nehéz- és hajóépítő ipar egyre komolyabb nyomásának köszönhetően változott meg. Magyarországon persze

a pénz beszélt: a több mint 10 éves alkufolyamat eredménye, az 1904-es rendkívüli flotta hitel megszavazása volt. A 120 millió koronás hitel az 1895 és 1903 között duplájára (25 millió koronáról 50 millióra) emelkedett haditengerészeti költségvetés fényében még nagyobb jelentőségű. Elfogadásához persze az is kellett, hogy a magyar hajó- és hadiipar meghatározott kvótarendszer szerint részesüljön a megrendelésekből – s hogy Ferenc

fejlesztéseket hozott. Így a háborúba már szintén a világszínvonalat elérő turbinás cirkálókkal, modern rombolókkal és torpedónaszádokkal lépett be a Monarchia haditengerészete. Ezzel együtt – a Monarchia pénzügyi és ipari képességeinek korlátai miatt – a kelletnél sokkal kevesebb hajó épült, mint amennyire egy, a Földközi-tengert is magában foglaló tengeri hadviseléshez szükség lett volna. Így 1914-től az egyesített brit–francia flottával, majd 1915 máju-

1914. január 17-én bocsátották vízre a Szent Istvánt

Ferdinánd trónörökös szívügyének tekintette a hadihajózást.

A flottafejlesztés anyagi hátterének megteremtése mellett az olasz politika és haditengerészet karcstörténete is segítette a fejlesztések ügyét. Már a századforduló után közvetlenül is hangzott el olyan kijelentés, hogy az olasz flotta következő ellenfele az osztrák–magyar flotta lesz. Ez az első világháborúban így is volt, hiszen a k.u.k. hadihajók elsődleges hadszíntere az Adria volt.

Új minőség

Az első világháborúba már egy minőségileg megújult és hajószámában, harcértékében többszörösére duzzadt osztrák–magyar haditengerészet lépett be. Az újabb, 312 millió koronás hiteltől épült RADETZKY-osztály semi-dreadnought hajói már nemzetközi szinten is versenyképesek voltak. Az 1911-es fejlesztési program a kisebb méretű hajók területén is komoly minőségi

sától (Olaszország hadba lépésével) az olasz flottával is hadakozó osztrák–magyar hajóhad jellemzően az Adriai-tengerre szorult vissza. Elsődleges célja is a tenger hajózhatóságának megőrzése, a szintén új fegyvertípusként megjelent tengeralattjárók nagyobb távolságú hadműveleteinek támogatása maradt a háború végéig.

Műszaki zár

Éppen egy ilyen, a tengeralattjárók ellen létesített zárrendszer feltörése volt a célja az 1917 májusában útra kelő, Horthy Miklós sorhajókapitány vezénylete alatt hajózó osztrák–magyar flottának. Az Otrantói-szoros lezárását még a francia haditengerészet kezdte meg 1915 szeptemberében, 67 kisebb, csupán 80–100 tonna vízkiszorítású halászgőzessel. A gőzösök mindegyike egy-egy 1000 méteres hálót vontszolt maga után, amellyel az osztrák–magyar tengeralattjárók áthaladását igyekeztek megakadályozni. A kezdeti, meglehetősen vegyes eredmények után 1917 áprilisában már

Az otrantói ütközetben a haditengerészet egy felderítő hidroplánja jelent a NOVARÁ-nak

számos brit halászgőzös segítségével kezdték meg az összesen 66 kilométer hosszú és 50 méteres mélységig lenyúló szilárd hálórendszer kiépítését. Ezt az olasz és az albán partok között kiépített zárrendszert később 80 mérföld hosszúságúra szándékoztak továbbépíteni, a hálórendszertől északra és délre pedig az antant torpedónaszádjai, valamint -rombolói őrködtek a hajóforgalom felett. Ez a komoly műszaki zár jelentősen megnehezítette az osztrák–magyar és a szövetséges német tengeralattjárók adriai hadműveleteit.

A k.u.k. hadiflotta 1917 májusáig több

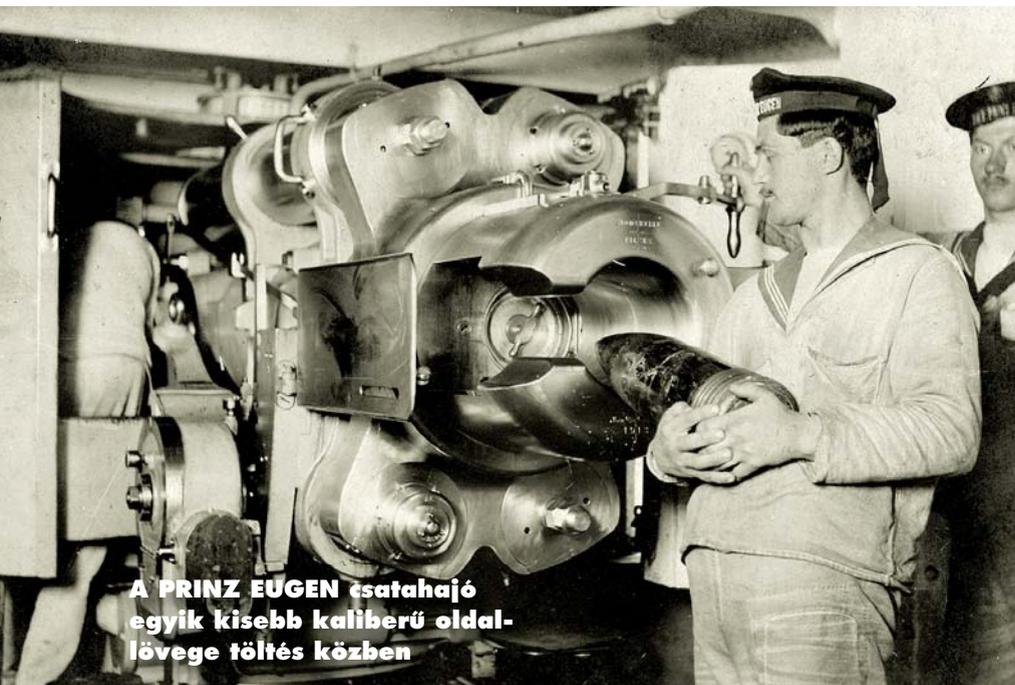
bevetésben támadta a hálózarat, melyből a már említett 1917. május 15-i volt a legeredményesebb. A támadó hajóhadat a HELGOLAND, a NOVARA és a SAIDA gyorscirkálók, valamint a BALATON és a CSEPEL rombolók alkották. A művelet tengeralattjárók és haditengerészeti repülőgépek is támogatták. A művelet igen sikeresnek bizonyult, hiszen több olasz és szövetséges hadihajót elsüllyesztettek vagy megromgáltak. A magyar hajóágyúk tűzének esett áldozatul a BOREA olasz romboló is, tizenkét gőzös mellett.

A flottakülönítmény visszaútaján komoly antant-hajócsoporthalálással találta

Cirkálóbalett

szembe magát, melyet Acton ellentengernagy vezetett. A MARSALA, a LIVERPOOL, a RACHIA cirkálók és nyolc kísérő romboló alkotta hajórajt végül sikerült lerázni, így hazai kikötőbe értek az osztrák–magyar hajók.

A PRINZ EUGEN csatahajó egyik kisebb kaliberű oldal-lovege töltés közben

Az első csatározások

Az első, jelentősebb műveletekre nem kellett éveket várni, az olaszok hadba lépését követően haditengerészeti egységeik vívták meg az első csatározásokat. A hadiállapot 1915. május 23-án éjfélkor állt be Olaszországgal, s az osztrák–magyar flotta egységei haladéktalanul kifutottak. A TÁTRA és a CSEPEL Manfredonia kikötőjének bombázására indult, míg a HELGOLAND hajnali 4 óra 38 percig Barletta városát támadta lövegeivel a tenger felől. A helyszínre ekkor két olasz romboló érkezett, melyeket az osztrák–magyar hajó azonnal tűz alá is vett. A TURBINE nevű olasz romboló Vieste irányába menekült, de a HELGOLAND üldözőbe vette, majd a szintén Vieste felé hajózó TÁTRA és

Vég az Adrián

Az első világháború végén az osztrák–magyar hajóhadat is felosztották a győztes nemzetek között. 1918. október 31-én a király utasítására a flotta hajóit a Szerb–Horvát–Szlovén Nemzeti Tanács kapta meg, ezzel véget ért a magyar tengeri hadihajózás addigi története.

Feltétlenül meg kell említeni azt is, hogy mind az első világháborút meg-

előzően, mind a háborúban komoly fejlesztések folytak a dunai hadihajózás területén is. Az új, páncélozott és löveg-tornyokkal felszerelt monitorok, a kiegészítő őrhajók, kisebb egységek komoly harcértéket képviseltek. A háború elvesztése után a dunai flottát is felosztották az utódállamok között, így a magyar hadihajózás igen meggyengülve, működési területének és hajóinak túlnyomó részét elveszítve vágott neki az 1920-as éveknek.

A szürke háttér munkások egyike: a 81T torpedónaszád

CSEPEL rombolók is bekapcsolódtak az ütközetbe, akárcsak a szintén osztrák–magyar LIKA és ORJEN rombolók. Az olasz hajó több találatot kapott, a gépházba csapódó egyik lövedék pedig a főgépcsoportot tette tönkre, így a TURBINE megállt, majd megadta magát. A túlélők kimentését követően az olasz hajót gránátokkal és torpedókkal süllyesztették el.

A Radetzky-osztályú csatahajók 30,5 centiméteres első lövegtornyokkal épültek

Teljes

leszerelés

Az aprócska, afféle személyi centik darabolása után, 2004 novemberében szó szerint kissé nagyobb szabású centiszalagokat vágta az ország több pontján, az önkéntes katonákból álló haderő létrejöttének és/vagy a régi típusú, sorozott haderő megszűnésének örömeire. Magyarország ekkor szakított végleg egy 135 éves tradícióval: békeidőben megszüntette a sorozás intézményét, áttért az önkéntes – hivatásos és szerződéses katonákból álló – haderőre.

Behívóval (1869–2004)

Nem lapul a fiókomban pszichológusi diploma, de ennek hiányában is megállapítható: a sorkatonaként eltöltött idő eléggé mély nyomokat hagyott mindenki benn. Ehhez elég behallgatni a

szokásos hétfégi rokonijövetelek általános diskurzusaiba, ahol is a politikai kérdésekről, illetve a különféle televíziós csatornák újabb műsorainak vizuális környezetszennyező hatásáról folytatott eszmecsere után terítékre kerülnek a régi történetek – köztük természetesen az immár legendává magasztosult katonatörténetek is. „Elég az hozzá, hogy amikor itt és itt szolgáltam, akkor képzelj...” Ezekből az apró mozaikokból aztán ki is alakult egyfajta komplex társadalmi kép a régmúlt viszonyairól: a fogkefés illemhelytisztítástól, a habzó szájjal üvöltő őrmestereken át, egészen az őrségben eltöltött, álmosan unalmas órákig. Vajon milyen lehetett régen sorkatonának lenni? Szemezgetve a honvedelem.hu internetes portálon olvasható interjúkból, megtudhatjuk például Havas Henrik véleményét, aki így

Legénységi körlet az I. világháború előtt

Egy nap, egy centi: így ment ez régen a szolgálati idő vége felé. Vágta a lakatos, vágta az operaénekes, az egyetemista és a műbútorasztalos, vágta mindenki. Egyszer aztán - mintha elvágták volna - teljesen vége lett. Ennek immáron négy éve.

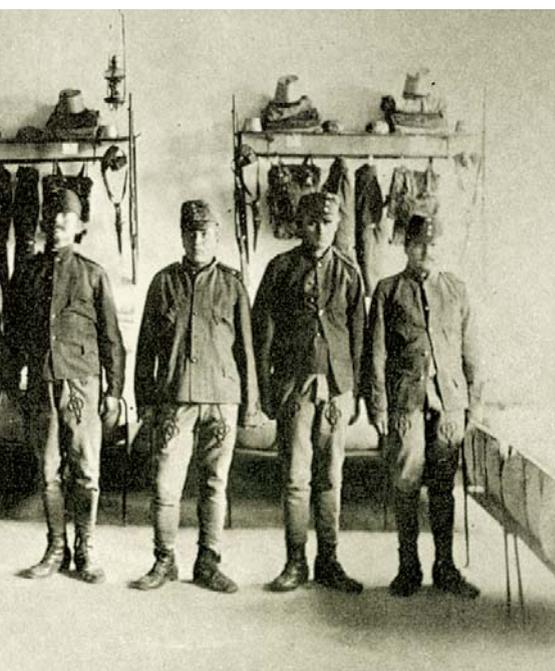
Gázriadó - békében

fogalmaz: „Nem volt móka-kacagás elmenni katonának, de úgy gondoltam, hogy ha kell, akkor kell. Aztán nem bántam meg, mert nagyon jó volt. (...) Abban az időben lehetett sört kapni a kantinban. Esténként ott elüldögéltem, gyakran volt filmvetítés, én pedig végignéztam, hogyan iszik meg egy bányász egy egész láda sört a film alatt.” A sorozott katonaságot nem egyszer pellengére állító humorista, Markos György pedig így vélekedik: „Hát, mondjuk úgy: túléltem. Megpróbáltam terepszínűvé válni. Nem voltam sem túl lelkes, sem túl destruktív (...) Az elején az embert mindig megkóstolják, hogy mi az érzékeny pontja, de bármilyen feladatot kaptam, csináltam, füttyörészttem, tudomásul vettem, hogy itt ők az erősebbek. (...) Valahol férfit csinált az emberből. Rendre és fegyelemre tanított, jó iránymutató volt, hogy hogyan kell fegyelmezni egy közösséget.”

A katonaként 35 évet szolgált dr. Sütő Tamás nyugállományú határőr vezérőrnagy,

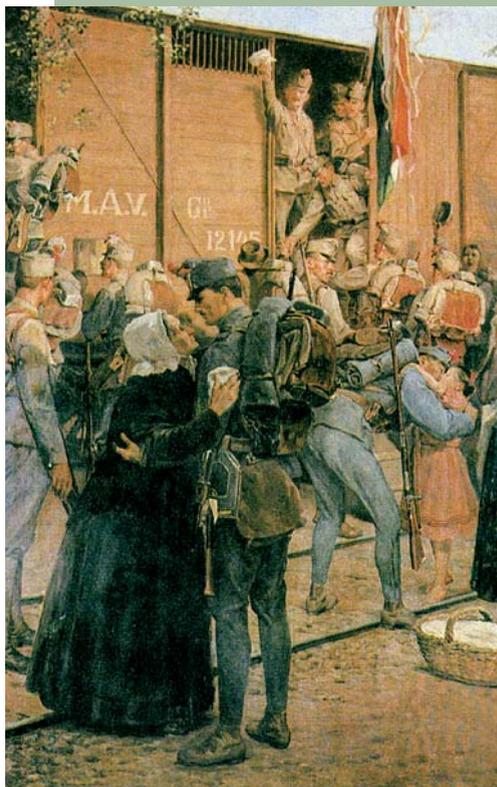

**Igazi „örökzöld”:
65M gyakorlóban
a sorállomány**

az egykori MH Hadkiegészítő és Kiképző Parancsnokság (HKP) parancsnoka, mindig katonákkal, kiképzéssel foglalkozott. Elmondta: számára a sorkatonai szolgálat sokkal többet jelentett, mint a katonai kiképzés.

– Ez volt a férfivá érés folyamatának záróakkordja. Fegyelmet tanultak, bajtársiasságot, egymás iránti felelősségvállalást és áldozatkészséget. A szolgálati idő végére megtanulták a fegyelmet és a csibészséget is. Képessé váltak arra, hogy önálló életet kezdjenek – véli a vezérőrnagy. Mindez ma már történelem.

Sorozásos évek

1869. január – bevonulnak az első sorozott katonák a magyar hadseregbe (a szolgálati idő 2 év).

1869-től 1890-ig – a honvédséghez került legénység egy része elsősorban

az újonckiképzés és az őszi gyakorlatok idején teljesít tényleges szolgálatot. **1912** – a haderő egészénél két évről csökken a tényleges szolgálati idő.

1920. június 4. – a trianoni békeszerződés egy kizárólag rendfenntartásra alkalmas, 35 ezer fős toborzott hadsereg felállítását teszi lehetővé.

1921 – a szolgálati idő 12 önként vállalt hónap.

1932 – újfent bevezetik az általános hadkötelezettséget.

1939–1945 – az országgyűlés elfogadja a hadsereg háborús alkalmazását lehetővé tevő törvényt; a magyar haderő a második világháborúban súlyos veszteségeket szenved (a szolgálati idő: 2 év).

1945. június – folyik a magyar demokratikus hadsereg megszervezése.

1948–től – Magyar Néphadsereg.

1956. november 4. – a szovjet hadsereg lefegyverzi a Magyar Néphadsereget, mint ellenséges erőt.

1990 – a szabad parlamenti választásokat követően a haderő is átalakul, a 150 000 fős létszám a harmadára csökken (szolgálati idő: 1 év)

1994 – A Magyar Honvédség részt vesz a NATO Partnerség a Békéért (PfP) gyakorlatain.

1999. március 12. – A Magyar Köztársaság csatlakozik a NATO-hoz.

Önkéntesen (2004-)

„Tűzoltó leszel s katonal!” – írta a költő 1935-ben. „Tűzoltó leszel vagy katonal?” – kérdezi az érdeklődő szülő gyermekétől, 2008-ban. Nagy különbség: ma már bárki – nő vagy férfi – szabadon választhatja hivatásának a katonai pályát. Sőt, még csak az sem fordulhat elő, hogy valaki teszem azt díszelgő szeretne lenni Budapesten, aztán a szerződés kötés és az alapkiképzés után lekerül a műszakiakhoz Szentésre. A toborzóirodáknak egészen konkrét beosztásokra lehet jelentkezni – leendő gépjárművezetők, díszelgők és tűzszerészek előnyben! –; persze csak akkor érdemes, ha alkalmasnak érezzük magunkat a feladatra. Önkéntes haderő ide vagy oda: lazálni itt sem lehet, a fegyelem alapvető fontosságú, a kihívások pedig – hallhatjuk, olvashatjuk gyakran – nagyok és ráadásul folyamatosan változnak. Amikor az önkéntes magyar

„Az 1990-es évektől nemzetközi tendenciává vált a haderők létszámának csökkentése, a hadseregek hivatásos (szerződéses) állományú részének növekedése, ezzel együtt a sorkatonai szolgálati idő rövidülése, valamint a teljesen hivatásos haderők megjelenése, egyre több országban. Ennek a folyamatnak hazánk is részese lett, mivel a sorkatonai szolgálat további csökkenése iránti társadalmi és politikai igény egybeesett a korszerű honvédség kialakítása és professzionális (önkéntes, hivatásos, szerződéses) jellege erősítésére irányuló törekvésekkel. (...) A korszerű technika az átlagnál magasabbban képzett és hosszabb időre kiképzett állományt követelt. Ezeket az igényeket a sorozáson (az általános hadkötelezettségen) alakuló kiképzési rendszer – az egyre rövidülő sorkatonai szolgálati idővel – egyedül már nem volt képes kielégíteni. A fentiek értelmében megkezdődött a Magyar Honvédség katonai szervezeteinek átalakítása.”

(Részlet dr. Sütő Tamás: „A Magyar Honvédség szárazföldi csapatainak kiképzése a 90-es évek második felében, a kiképzés fejlődésének irányai a NATO-csatlakozást követően” című doktori disszertációjából.)

Az áttérés éve

1995 – az Országgyűlés határoz a vegyes – önkéntes és sorozott – haderőrendszerre történő áttérésről

2002 – a kormány programjában úgy ítéli meg, hogy az ország gazdasági teherbíró képessége lehetőséget biztosít az önkéntes haderőre történő átállásra (szolgálati idő: 6 hónap)

2003. szeptember 24. – a kormány elfogadja a Magyar Honvédség átalakítására vonatkozó határozatát, mely szerint a hadsereg további fejlesztése sorkatonaság nélkül valósuljon meg.

2004. november 8. – az Országgyűlés elfogadja a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló új törvényt, valamint ezzel összefüggésben módosítja a Magyar Köztársaság alkotmányának egyes cikkelyeit. Az önkéntes haderő személyi állományát békeidőben ténylegesen szolgálatot teljesítő aktív katonának, köztisztviselőnek és közalkalmazottnak, a Munka Törvénykönyvének hatálya alá tartozó munkavállalóknak, továbbá időszakosan rendelkezésre álló, önkéntes tartalékosok képezik. Az új honvédelmi törvény a haza védelmével összefüggésben csak akkor hárít terheket a lakosságra, ha arra feltétlenül szükség van.

rendszer. Sokak számára vonzó a missziós külszolgálat lehetősége, amely az évek múltával egyre nagyobb és nagyobb hangsúlyt kap. Ezzel párhuzamosan a szerződéses katona sem feledkezik el belső kötelezettségeiről, és mondjuk az árvízi védekezéskor nem dobja el pontban délután négykor az éppen kezében lévő homokzsákokat...

haderő még gyerekcipőben járt, a civil társadalomban itt-ott szkeptikus vélemények ütötték fel a fejüket. „Ez a zsoldoshadsereg nem igazi hadsereg” – fogalmazódott meg a mondat, annak ellenére, hogy a szerződéses katonák bizony nem zsoldot, hanem illetményt kapnak. Egészen pontosan beosztási illetmény, a viselt rendfokozat alapján járó honvédelmi pótlék, iskolai végzettségtől és katonai szervezeti besorolástól függő illetménykiegészítés és szolgálati idő-pótlék is megilletti őket. Mindenesetre, ha kez-

detben akadtak is fenntartások az illetményhadsereggel kapcsolatban, a különféle felmérések és a nemzetközi visszhangok alapján a Magyar Honvédség megítélése mostanság civil és szakmai berkekben is jó. Problémák persze mindenhol akadnak, de tény: a szerződéses katonai szolgálat komoly alternatíva lett a munkaerőpiacon, főleg a jelenlegi (világ)gazdasági helyzetben. Az egészet valamiféle civil mamutvállalathoz lehetne hasonlítani – leszámítva természetesen a rendfokozatokat és a parancsokon alapuló

Egyenruhás életmentők

Ha már bekövetkezett egy légi katasztrófa,
csak egyet tehetünk: mentjük a menthetőt...

A kutatás és a mentés természetesen nem ötletszerű, rögtönzött tevékenység: feladatait, a mentésben részt vevő erők irányítását, együttműködésük rendjét szigorú protokoll szabályozza. Magyarországon egy esetleges katasztrófa következményeinek felszámolásában – a rendőrség, a tűzoltóság, a mentőszolgálat és a katasztrófavédelem kijelölt erői mellett – részt vesznek a Magyar Honvédség légi kutató-mentő készenléti szolgálat erői és a légi egészségügyi kiürrítő (MEDEVAC) erők is. Felkészültségüket, készenléti szintjüket rendszeresen tesztelik, nem egyszer nemzetközi környezetben is. Ez történt az október 27. és november 5. között megtartott, Cross Landing elnevezésű magyar–román gyakorlaton is. (A Honvédelmi Minisztérium és a Román Nemzetvédelmi Minisztérium 2002-ben, Aradon kötött szerződést légierők együttműködéséről, melyet 2004-ben kiegészítettek a légi kutató-mentő egyezményvel.) Ha-

zánkban a légi kutató-mentő szolgálatot az MH 86. Szolnok Helikopterbázis helikoptereivel látják el; a Dunántúlt illetően az MH Pápa Bázisrepülőtéren, a keleti országrészt illetően pedig Szolnokon települnek e céllal a forgószárnyasok.

A Cross Landing gyakorlaton a részt vevő erők a magyar–román határ közelében (magyar oldalon) összeütközött és lezuhant két magyar helikopter felkutatását, valamint a személyzet kimentését gyakorolták, a valóságot leginkább megközelítő körülmények között.

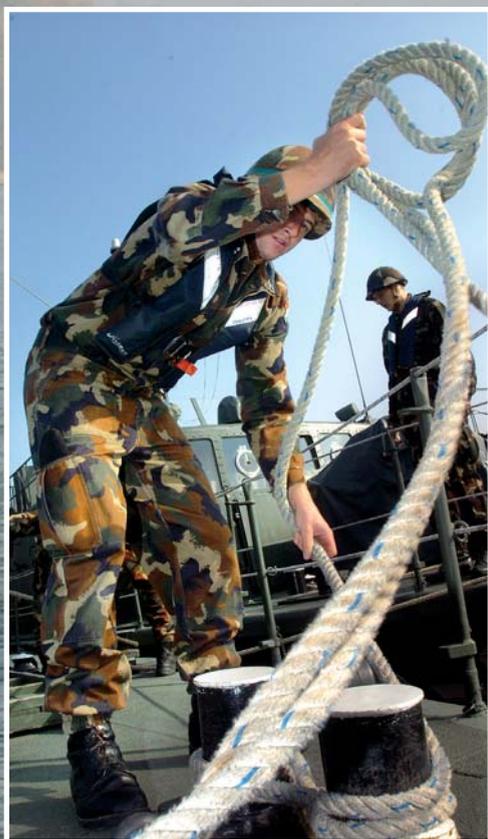
Amint a két gép jele „eltűnt” a légi irányítás radarernyőjéről, beindult a jól „beüzemelt” gépezet. Az MH Összhadserőnemi Parancsnokság műveleti központjában megalakult ideiglenes mentéskoordináló központ riasztotta a magyar, valamint a határ közeli helyszín miatt a román katonai légi kutató-mentőket, a területileg illetékes rendőrséget, mentőszolgálatot, katasztrófavédelmet, valamint a Légi Mentő Kht.-t.

A háttérben folyó munka hatékonyságáról a „katasztrófa” helyszínén, Nyíresaholy térségében személyesen is meggyőződhattünk. A segélykérést követően alig fél órán belül megbolydult a mező. Rendőrök érkeztek, akik biztosították a helyszínt, a tűzoltók megkezdték az oltást és a fegyverek, robbanóanyagok felkutatását, a kikerülő több mentőautó személyzete pedig hozzálátott a sebesültek ellátásához. Sorban érkeztek a helyszínre a magyar és a román kutató-mentő helikopterek, leszált a Légi Mentő Kht. gépe, és a kárhelyparancsnok irányításával ők is bekapcsolódtak a sebesültek ellátásába, elszállításába.

Esetünkben tizenkét sérültet kutattak fel és láttak el, majd szállították őket légi úton, illetve közúton a debreceni és a nyíregyházi kórházakba. (Természetesen ilyenkor „vizsgáznak” a civil kórházak is: miként tudják fogadni és ellátni egy tömegszerencsétlenség áldozatait.) E kutató-mentő gyorsaságát mindenestre pozitív volt...

Hídavatás völgygymenetben

A hadihajó méltóságteljes lassúsággal indul el a kikötőből, hogy első ízben hajózzon át a Megyeri híd alatt. Mivel a vízállás alacsony, szinte az iszapban siklik ki a végtelennek tűnő fő Duna-ágra. Manőverét kürtszó jelzi.

**A legutóbbi fogás:
250 kilogrammos
szovjet rombolóbomba**

Feladatait tekintve, a 2007. március elsején megalakult MH 1. Tűzszerész- és Hadihajós Zászlóalj hadihajós alosztályára hárul a hajózható vízi utak ellenőrzése, szükség esetén akna elleni védelmének biztosítása, folyami műtárgyak úszó akna elleni védelme, hajók,

hajókaravánok átvezetése aknaveszélyes szakaszokon, illetve vízi tűzszerész-biztosítás keretében a katonai eredetű robbanószerkezetek kiemelése, hatástalanítása. A hatvankét fős állomány büszkesége a három R-ML/MP (hajdani jugoszláv, „Nestin” osztályú), MS-25 AM aknamentesítő hajó. A DUNAÚJVÁROS, a DUNAFÖLDDVÁR és az ÓBUDA nevű, 17 fős kezelőszemélyzetű hajók rendeltetése többek között az aknahatással szembeni sikeres ellenállás biztosítása, saját aknafegyverek alkalmazása, a szárazföldi erők partváltási műveleteinek fedezése, a folyópart mentén harcoló csapatok tűztámogatása, illetve a közel-légvédelmi biztosítás is. A hajók mágneses és akusztikai önvédelmi rendszerrel felszereltek; navigációs technikáik pedig lehetővé teszik akár az éjszakai hajózást is. A hadihajósok évente két alkalommal – időjárástól és vízállástól függően, tavasszal és ősszel – végighajózzák a Duna magyarországi szakaszát. Adódik a kérdés: mennyire számít veszélyes víznek a Duna? Nos, a hajózható részek elvileg „tiszták”, azaz aknamentesek, e részeken kívül persze megbújhatnak még éles robbanótestek. Mivel azonban ezek eléggé mélyen az iszapba fúródva helyezkednek el, ezért elsősorban munkálatok során kerülnek elő, mint ahogyan arra az elmúlt évben is láttunk nem egyszer példát. A kor színvonalának megfelelő radarral, mélységmérővel felszerelt, alumínium testű hajó viszont el tud úszni a mágneses indukciós akna felett úgy, hogy az nem lép működésbe. Az aknát a hajó után vontatott, tizennyolc méter hosszú, úgynevezett kombinált ráhatású aknamentesítő berendezés (KRAM) robbantja fel, mágneses mezőt gerjesztve. A csak a vízről megközelíthető robbanószerkezetek kiemelését speciális daruval és emelő-berendezéssel végzik.

A másik nagyobb méretű, hadrendben

**Munkában
az aknamentesítő**

lévő hajótípus a tűzszerész járőrhajó. A belvízi hajóutak aknafelderítésére, -mentésére, valamint járőr- és folyamrendészeti feladatok végrehajtására is alkalmas, a hadrendben lévő négy hajóból kettőt jelenleg éppen felújítanak. A flottát rohamcsónakok, parancsnoki motoros és lakóhajó teszi teljessé. Ez utóbbi persze önállóan nem tud közlekedni, ezért vontatással úsztatják. Viszont akár parti áram- és vízellátó rendszer nélkül is alkalmas a személyi állomány elhelyezésére, illetve a megfelelő álcázás és erősítés kiépítése után parancsnoki vezetési pont feladatainak ellátására is.

Időközben jó ütemben haladunk az aknamentesítő hajóval, a párától már alig látni a nemrégiben átadott Megyeri hidat. Az aknák kutatása mellett a hadihajósok felderítési feladatokat is végeznek Magyarországon hajózható belvizein. Tavalyelőtt a Tiszát, 2007-ben a Bodrogot, idén pedig a Köröst térképezték fel, meglehetősen alaposan. Az ilyenkor készült térképvázlatokra folyam-kilométerenként viszik fel a különféle tereptárgyakat (hidak, stégek, vízre bocsátásra alkalmas partszakasz stb.). Folyókanyarulatokban, illetve -szűkületekben, valamint a mellékágaknál pedig úgynevezett keresztzelvényt is készítenek. A folyó mélységét a meghatározott pontnál keresztbe kifeszített koordinátakötéllel mérik, kétméterenként. Rögzítik a víz sebességét és feljegyzik a meder anyagára vonatkozó tudnivalókat is (sódéres, homokos stb.) Az így létrejövő adatbázis árvizeknél, illetve robbanószerkezetek megsemmisítésénél lehet hasznos segítség. Az úgynevezett védett vizekre egyelőre

HADIHAJÓS LÖVÉSZET - SZÁRAZFÖLDÖN

Mivel hazánkban nincs vízi lőtér, ezért a hajók alapfegyverzetével – a PAV-IV és PAV-I, 20 milliméter űrméretű géppágyúkkal – élesben csak a várpalotai lőtérrel tudnak lőni. Az irányzók évente kétszer hajtanak végre éleslövészetet, amelynek keretében jó néhány kimustrált páncélozott harcjármű és helikopter esik áldozatul a masszív tüzérőnek.

nem mehetnek motorosokkal, pedig egy adott tűzszerészfeladat során az adatok birtokában könnyebb lenne a munka. Érdeemes azonban megjegyezni, hogy az Országgyűlés elé terjesztett törvényjavaslat értelmében 2009. január elsejétől a hadihajósok is közlekedhetnek az úgynevezett védett vizeken. Ha a képviselők elfogadják a javaslatot, akkor a katonák többek között a Balatonon, a Velencei-tavon vagy a Fertő-tavon is elvégezhetnék ezeket a feladatokat. Persze nem télvíz idején, mert ilyenkor a hadihajók, a medvék többségéhez hasonlóan, téli álmot

alszanak. De szükség esetén néhány óra alatt üzemkészek, és ismét kihajózhatnak a hazai vizekre.

AZ AM AKNAMENTESÍTŐ HAJÓ

Harcászati adatok:

Hosszúság: 26,94 méter
 Szélesség: 6,48 méter
 Merülési mélység
 (teljes rakománnyal): 14 deciméter
 Vízkiszorítás: 72,3 tonna
 Sebesség:
 hegymenetben 13,5 csomó (24 km/h)
 völgymentben 17 csomó (33 km/h)

RAPID ARROW 2008

Hatból hat

Stílszerűen, többek között Mistral (hideg szél) légvédelmi rakéták szántják a kora reggeli hideg szélben a Kréta szigetén található Hania-öböl feletti légteret. A céljaik után száguldó rakéták indítása egyben egy hosszú felkészülési időszak lezárása, mintegy megkoronázása is.

Míg a tengerbe szakadó, több száz méter magas sziklafal tezején található indítóállások felett várakozva megpróbáljuk a párában elválasztani a tenger kékjét az ég kékjétől, az élesindításig van időnk feleveníteni Varga László mérnök dandártábornokkal az eddig vezető utat. Mert maga a lövészet valóban csak a „hab a tortán” a Rapid Arrow 2008 elnevezésű, többnemzeti – német, szlovén, magyar – gyakorlat záróakkordjaként.

Varga tábornoktól egyebek mellett megtudom, hogy egy NATO-ba ajánlott képesség csak akkor nem holt szellemi és materiális tőke, ha valóban képes megfelelni alaprendeltetésének, ha képes az együttműködésre. Így 2004 után, amikor az MH 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred átvette a Mistral légvédelmi rakétákat, először is meg kellett teremteniük alkalmazásuk „hardver és szoftver” hátterét. Vagyis egy önálló hadrendben fénykedő szervezetből egy akár többféle rakétából álló csoport-

tosításban is helyt álló rendszert kellett létrehozni. Ehhez technikai fejlesztések sora ugyanúgy kellett, mint a „szoftver”, azaz a kezelők felkészültségének, gondolkodásmódjának átalakítása. Nos, az elmúlt években sikerrel vették ezt az akadályt, amint azt a Rapid Arrow 2008 is mutatta. A Mistral-komplexum önállóan már kiválóan megállta a helyét, jöhetett a következő lépcső: az együttműködés feltételeinek megteremtése más rakétarendszerekkel.

Ennek érdekében ez év szeptember hatodikától a németországi Stadumban a Bundeswehr Patriot, valamint a szlovén hadsereg Roland légvédelmi rakétáival közösen kezdték meg a különböző rendeltetésű, hatótávolságú és rendszerű légvédelmi rakéták „szinkronizálását”. Magyarán: a különböző nemzetek különböző rakétáinak, alkalmazási módjainak, az együttműködés technikai hátterének összehangolását, majd mindezek megfeleltetését a NATO-standardnak. Csak néhányat említve a megoldásra vá-

ró problémákból: rádiórendszerek, irányítási, vezetési elvek és szintek, lokátor-típusok stb. összehangolása. A közel háromhetes kiképzés során a három nemzet légvédelmi rakétáit megoldották ezeket a feladatokat, és megkezdhették áttelepülésüket a Kréta szigetén található NAMFI (NATO Missile Firing Installation) bázisra. A bázist a hatvanas években alapították alapvetően a NIKE és HAWK típusú légvédelmi rakéták éleslövészetére. Az elmúlt évtizedekben azonban a NAMFI a világ azon kevés bázisává nőtte ki magát, amelyen a szárazföldi légvédelmi csapatok mellett a haditengerészet, valamint a légiere számára is van bőven tér lövészeik végrehajtásához, sőt a múlt év októbertől harcászati ballisztikus rakéták lövészetére is alkalmassá vált.

A Rapid Arrow 2008 feladatrendszerének összetettségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy eljutni a rakétaindítás helyszínére a légvédelmi rakétásoktól valóságos logisztikai zsonglőrködést is kívánt.

A Mistralosok a németországi gyakorlótérrel ugyanis közúti és vasúti szállítással először Szlovéniába települtek át, majd Koper kikötőjéből tengeri szállítással juttatták el a technikai eszközöket Krétára. Ezzel párhuzamosan a légierő An-26-os szállító-repülőgépei több fordulóval juttatták ki a rakétákat és más felszereléseket, berendezéseket a lövészet helyszínére.

Mind ezek után érthető, hogy a sziklapon állva Varga tábornok készségesen ugyan, de egyszerre háromfelé figyelve adott tájékoztatást az előzményekről. Mert a figyelem nemzetközi: a három nemzet közös lövészetére mindhárom országból népes (katonai szakemberekből, felső vezetők közül álló) küldöttség érkezett a Hania-öböl partjára. A magyar delegációt Tömböl László mérnök altábornagy, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka vezeti, aki most szintén feszült figyelemmel hallgatja a rádióforgalmazást: hamarosan kezdődik a „mutatvány”.

A gyakorlaton beállított helyzet szerint egy, a kontinensen található ország konfliktusba keveredett egy NATO-tag szigetországgal. Az agressziót elhárítandó, a NATO – többek között – a partoktól mintegy negyven kilométerre, egy hajóra telepített radarállomással igyekszik kifürkészni a támadó szándékait, illetve időben jelzést adni egy esetleges repülő- vagy rakétatámadásról. A radarállomás védelmére létrehozott egy Patriot, Roland és Mistral légvédelmi rakétákból álló csoportosítást. A Patriotok fő feladata (35–40 kilométeres hatósugarukból fakadóan) a radarállomás védelme, míg a Rolando és a Mistralok (hat kilométeres hatótávolságukból adódóan) a Patriot üteget, illetve a csoportosítást védik.

A feszült várakozás után végre a rádióforgalmazásból megtudjuk: a célok úton vannak. A NAMFI görög szakemberei ugyanis útjukra bocsátották a DO-DT 55 (Patriot), DO-DT 35 (Roland) és a DO-DT 25 (Mistral) célokat, vagyis a torló-sugaras hajtóművű rakétákat. Ettől a perctől kezdve pedig csak kapkodjuk a fejünket. A sziklapon tetején három Patriot-, két Roland- és négy Mistral-indítóállvány áll készenlétben az indításra. „Magasság

nyolcezer, távolság hatezer”, „Látom a célt”, „Egyes felkészül”, „Elvesztettem” – hangzik a rádióból a kívülálló számára kaotikusnak tűnő forgalmazás. A légvédelmi rakétások viszont nagyon is tudják, mit mondanak és hallanak a rádióban, mert a platóról sorban indulnak a rakéták a közeledő célok felé. Találatok és gratulációk, indítás és értetlen tekintetek (hát ez meg miért nem talált?) változtatják egymást mindhárom nemzetnél. Egy elzúgó Patriot után a németek értetlenül állnak: miért nem érte el rakétájuk a célt? A szlovén Rolandosok is lekesnek

egy célról, s ők sem értik. Az első körben a magyarok indítani sem tudnak, holott magam is hallom a rádióban: mind a négy indítóállás befogta a célt, mégsem lőnek.

(Mindezekhez hozzá kell tenni, hogy az első nap a lövészet kellős közepén betévedt egy vitorlás hajó a szigorúan zárt területre, s mire a görög parti őrség „kitessékelte”, lejárt a polgári légiforgalmi irányítástól kapott „ablakunk”, vagyis a szabad légtérhasználat a lövészetre.) Nem csoda, ha mindenki ideges volt kissé, de „ved, holnap, ugyanitt!” – másnap folytatjuk.

Közben kiderült, hogy némi kommunikációs zavar is támadt a görög házigazdák és a lövészetet végrehajtók között: nem minden cél érkezett a meghatározott paraméterek alapján a légtérbe. Gyors megbeszélés, korrigálás és máris a helyére került minden.

A következő napon így a magyarok is (két csökkentett Mistral-üteget, 2-2 indítóállvánnyal) hat indításból simán leszedik az égről a számukra felemelt hat célt. Ha még azt is hozzávesszük, hogy a gyakorlat során a mintegy huszonöt élescélra kiváltott húsz (szimulált) indításuk is sikeres volt, nincs okunk a panaszra. Sőt.

A kiképzők kiképzői

Professzionális szinten végrehajtott lesállítás a különleges erők zárógyakorlatán?

Sima ügy; mondhatnánk, ez a minimum. Csak a sisakok ne zavarnának: azok mintha nem a „különlegeseké” lennének. Aztán a későbbiek során kiderül, itt minden más, mint aminek elsőre látszik.

Táborfalvára érkezve, csak kapkodjuk a fejünket: hogyan is van ez? A kiképzők kiképzőit képezik ki, és a tanulók tanulnak a tanulóktól. A gyakorlaton – és az azt megelőző tájékoztatóból – aztán „megvilágosodunk”, és kikerekedik egy valóban nem mindennapi (siker)történet.

A 2005-ben megalakult MH 34. Ber-

csényi László Különleges Műveleti Zászlóalj csaknem minden kiképzési rendezvényén, gyakorlatán részt vettünk, így testközelből tapasztalhattuk meg, hogy első százada az amerikai MTT (Mobile Training Team) szakembereinek segítségével hogyan válik egy klasszikus felderítőszázadból különleges műveleti erővé. Az élet azonban napjainkban „sűrűn zajlik”, a zászlóalj sorban hajtotta végre feladatait

Afganisztánban, Irakban, valamint egyéni beosztásokban a világ más

pontjain, így meg kellett találni annak módját, hogy további felkészítésük terhét levegyék a vállukról.

A megoldást pedig a szolnoki Béke-támogató Kiképző Központ jelentette, amelynek szervezetén belül 2008. január 1-jén létrehozták a nemzeti különleges műveleti alaptanfolyamot. Alaprendeltetésük – tudtuk meg Koltai Arnold őrnagytól, az MH BTKK parancsnokának különleges műveleti helyettesétől –, hogy a Bercsenyi-zászlóalj számára a kezdeti különleges műveleti képesség szintjéig felkészített csoportokat és törzstiszteket biztosítsanak. További feladatuk, hogy alapul szolgáljanak a jövőben tervezett nemzetközi különleges műveleti alaptanfolyam megszervezéséhez, távlati célként pedig képesek legyenek egy (európai) regionális különleges műveleti kiválósági központ megalakítására.

Az alaptanfolyam háromhetes kiválasztási fázissal kezdődött, amelyen egyéni és csoportkötelékben végrehajtott feladat során a katonák fizikai, intellektuális és pszichikai képességeit mérték fel, s a kulcskompetenciák elemzésével javaslatot tettek az egyénnek leginkább megfelelő szakirányra.

A kiválasztáson megfeleltek ezt követően tizenhárom hetes szakfelkészítésen vettek részt, ahol mindenki elsajátította a maga jövőbeli szakterületének (fegyveres, műszaki, híradó stb. specialista) alapvető tudnivalóit. A „specialistává válás” után következett tizenegy hétben a kisalegység-harcászati kiképzés, melynek során megismerték egyebek mellett a tájékozódás, a különféle járőrözés, a légi szállítás alapvető tudnivalóit, de hallgattak katonai vezetéselméletet, és

részt vettek alapszintű túlélési kiképzésen is. Mindezeket követte az itt nem részletezhető tematikájú különleges felderítés, valamint a közvetlen műveletek kiképzés, hat héten át. A felkészítés utolsó fázisában pedig, négyhetes intervallumban, a már elsajátított ismeretek birtokában felkészültek egy komplex különleges műveleti feladat, s a zárógyakorlat végrehajtására.

A különleges erők alaprendeltetésébe tartozik egyebek mellett a katonai segít-

ségnyújtás is. Magyarán: a különleges erők a világ több részében részt vesznek az újjászerveződő reguláris erők kiképzésében, felkészítésében. (Gondoljuk csak el, milyen fontos például az iraki vagy az afganisztáni védelmi és rendőri erők kiképzése, mekkora terhet vehetnek le a szövetséges erők válláról, s mennyivel jobb, ha a biztonságot és a rendet az adott ország fegyveres erői szavatolják, s nem külföldi erők.)

Nos, nincs ez másként a „Bercsényinél” sem. Szakembereik, katonáik már mindkét térségben részt vettek ilyen feladatban, s ez vár rájuk a jövőben is. Azokra a katonákra is, akik most szerzik meg alapképzettségüket. A csaknem egy éven át tartó felkészítés utolsó állomása pedig a katonai segítségnyújtás ismereteinek elsajátítása volt, melynek eredményéről mi is meggyőződhattünk Táborfalván. Csakhogy beleraktak egy „nagy csavart”.

A katonák ugyanis – mint arról már szövegtünk – az MTT-től és a Bercsényi-zászlóaljtól érkezett mentorok segítségével elsajátították a szükséges szakmai ismereteket sok területen, de hát honnan vegyenek

„nulla kilométeres” kiképzendőket? Mert ne felejtjük el, külföldön „élesben” megy a játék, és önámítás lenne, ha e felkészítés során már több éve szolgáló szerződéses katonák (netalán saját társaik) lennének az alájátszók.

Ekkor jött a nagy ötlet: a Szentendrére bevonult szerződéses katonák ugyanis egy három hónapos alapkiképzésen vesznek részt, melynek során a katonai (alaki, tereptan, lövészet stb.) alapismeretek elsajátítása után kerülnek ki választott alakulataikhoz. Nos, most mintegy száznegyven, alig két hónapos szolgálati idővel rendelkező katonát „kiemeltek” az alapkiképzésből, és a különlegesekhez vezényelték őket. Így a katonai segítségnyújtásra készülő „különlegesek” valóban kevés katonai alapismerettel rendelkező delikvenszen „gyakorolhattak”. Mégpedig kőkemény felelősséggel, mert alapvető követelmény volt, hogy a kiképző központból érkezettek ne maradjanak le társaiktól, vagyis minden órát, foglalkozást olyan szinten kellett megtartani számukra, mintha otthon lennének. Ugyanakkor a különlegeseknek – a külföldön

**Andrew Sánta-Pintér
alezredes második éve
vezeti a felkészítést**

végzendő munkának megfelelően – olyan ismereteket is át kellett adniuk számukra, melyek messze túlnőnek egy alapkiképzés szintjén. Vagyis, mintha afgán katonák lennének, békefenntartói, harcászati kiképzésben is részesítették a szentendrei fiatalokat.

Ennek a csaknem kéthetes folyamatnak az eredményéről adott aztán számot minden fél a zárógyakorlaton. A beállított helyzet szerint egy külföldi hadsereg katonáit kiképző csapat bázisán tartózkodtunk. A bázist – mint a valóságban is – a befogadó ország katonái védték, a külföldi tanács-

adók irányítása alatt. (Esetünkben a szentendreiek.) Öngyilkos merényletet követő támadás elhárítása mellett még láttunk tőlük egy szakszerűen végrehajtott lesárlást is, s mindezek kivívták a bemutatóra (zárógyakorlatra) meghívott katonai vezetők elismerését is. Sőt, a kiképzést meglátogató Frank J. Kisner vezérőrnagy, a különleges erők európai főparancsnoka nemcsak hogy a legmagasabb elismerés hangján szólt a látottakról, a módszeréről, hanem bejelentette, a módszert szorgalmazni fogja más hadseregek különleges erőinek kiképzésében is.

A REPÜLŐGÉP-VEZETŐ UTOLSÓ ESÉLYE

Napjaink harci repülőgépeinek szinte mindegyikében megtalálható az az eszköz – a katapult –, amely vészhelyzet esetén pillanatok alatt biztosítja a jármű biztonságos elhagyását.

A katapultülés

A különböző típusú katapultülések eddig már tizenkétezernél több pilóta életét mentették meg a második világháború óta bekövetkezett balesetek, illetve harci cselekmények közben.

A pilóták felszerelésében már a hőskorban ott voltak az ejtőernyők, használatukhoz azonban kellő magasság kellett, s ez többnyire nem állt rendelkezésre. Így már az 1910-es évek elején megoldást kerestek arra, hogyan lehetne mégis megmenteni a gépükkel együtt zuhanó pilóták életét. Az első próbálkozások a franciák nevéhez fűződnek, a kísérleti céllal megvalósult szerkezet sűrített levegő segítségével „lőtte ki” az ejtőernyőt a pilótafülke mögötti rekeszből. Noha az ötlet kitűnő volt, bonyolultsága miatt nem terjedt el.

A repülőgépek egyre nagyobb sebessége okán szinte már lehetetlenné vált, hogy a pilóták elhagyják a kabint. Többnyire csak akkor számíthattak biztonságos menekülésre az üzemképtelenné váló gépből, ha az lelassult, és így a kisebb légellenállás lehetővé tette a kiugrást. A légi harc hevében sérülten – vagy éppen lángolva –, nagy sebességgel zuhanó gépet csak akkor sikerült elhagyni, ha azt (a bekötőhevederek kioldása és a kabin tető ledobása után) a pilóta a hátra fordította, majd előre nyomta a botkormányt. Ez azonban nem mindig sikerült, más megoldásra volt szükség.

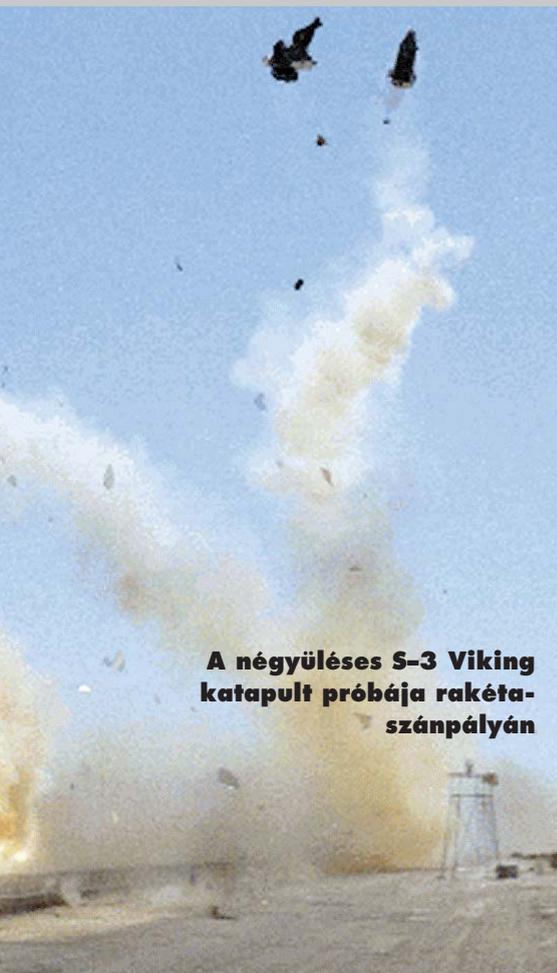
A repülőgép vészelhagyását „gépesíteni” kellett; egy olyan szerkezetre volt szükség, amely a légellenállástól függetlenül villámgyorsan eltávolítja, majd nyitott ejtőernyő alá juttatja a bajba került pilótát.

Az első gyakorlati megoldások keresésére Németországban került sor a második világháború idején. A Heinkel gyárban egy sűrített levegővel működő katapultülést fejlesztettek ki, amelyet beépítettek a He-280-as kísérleti sugárhajtású repülőgépbe. Ennek gyakorlati kipróbálására hamarosan sor is került, mégpedig „éles” körülmények között; 1943. január 13-án kísérleti repülés közben a repülőgépgép szárnya eljegesedett, majd a gép zuhanni kezdett. Schenk berepülőpilóta katapultált, és sikeresen földet ért. Hamarosan sorozatgyártásba

vették a sűrített levegős katapultot, amelyet beépítettek a He-219-es, kétmotoros éjszakai vadászokba.

A háború vége felé megtervezett új He-162 Salamander sugárhajtású vadászgép azonban más megoldást igényelt, ugyanis a sűrített levegős kivető munkahenger ereje már nem volt elegendő az ülés és a pilóta biztonságos eltávolításához. A gép hajtóművét ugyanis a törzs felett szerelték fel, a katapultnak

A négyüléses S-3 Viking katapult próbája rakétaszánpályán

a szívócsatorna előtt kellett elhaladnia. Az új mentőrendszer kivető munkahengerében egy piropatron felrobbanásakor keletkező gáznomás végezte el a munkát, sokkal hatékonyabban. Az új eszköz kisebb, könnyebb és egyszerűbb lett, emellett a gyakorlatban is bevált. A háború befejező szakaszában kb. félszáz esetben mentették meg a pilóták életét a katapultülések; Alfred Staffa őrmester egymaga három alkalommal katapultált lelőtt He-219-eséből.

A háborút követő időszakban tömegesen elterjedő sugárhajtású típusok

Katapultálás F-8-asból, a vietnami háború idején

többségét már felszerelték katapultülésekkel; ezeket többnyire a repülőgépeket tervező cégek fejlesztették ki. Közös jellemzőjük volt a piropatronos működtetés, valamint az, hogy a gép elhagyásakor a pilótának sok teendője volt. Kézi működtetésű volt az ülés leválasztása és az ejtőernyő nyitása, ami nem mindig si-

került, hiszen előfordulhatott, hogy a hatalmas gyorsulástól a pilóta elájult. A folyamatokat minél nagyobb mértékben automatizálni kellett, ami bonyolult és költséges fejlesztéseket kívánt. Az angol Martin Baker-cég jó érzékkel fantáziát látott a dologban, és megkezdte az egyre újabb és magasabb túlélési arányt

Az X-15-ös katapultülése, amely akár hiperszonikus sebességnél is menti a pilótát

biztosító katapultülések fejlesztését. Ebben nagy része volt a cég egy nem mindennapi vállalkozó kedvről tanuskodó munkatársának, Bernard Lynch-nek, aki a fejlesztések során tucatnyi alkalommal katapultált a cég speciálisan átalakított, kétüléses Gloster Meteor gépből.

Mivel a repülőgép vészelhagyása mindig életveszélyes stresszhelyzetet jelent, és hatalmas fizikai terheléssel jár, a szükséges folyamatokat egyrészt automatizálták, másrészt pedig gyorsították. Az ötvenes évek végén rendelkezésre álló katapultülések használata már nagyon leegyszerűsödött, elég volt felvenni a szükséges testhelyzetet, és meg kellett húzni a kilövőkart. A pilóta hevedereinek meghúzása, a lábak rögzítése, a kabintető ledobása mind automatikusan ment végbe, a gép elhagyását követően pedig ugyancsak automatikusan történt az ülés leválasztása és az ernyő nyitása.

A hatvanas években újabb útjait keresték a pilóták mentésének, igazodva a változó körülményekhez, vagyis az egyre nagyobb sebességhez és magassághoz.

Az F-111-esnél már az egész pilótafülke egyben vált le a gép törzséről, és hasonló módszert terveztek a B-1-es bombázó számára is. Ezek a méregdrága és bonyolult rendszerek nem terjedtek

Az orosz K-36-os extrém helyzetből is életet ment

el, maradt a hagyományos egyéni mentés, katapultülésekkel. Az olyan „vadhajtások”, mint a lefelé történő katapultálás, hamar kimentek a divatból, mivel éppen a legveszélyesebb fázisokban, a fel- és leszállás közben tették lehetetlenné a mentést. A hetvenes években már rendelkezésre álltak azok az ülések, amelyek a repülőgép földön álló helyzetében is biztosították a vészelhagyást, nulla vízszintes sebesség esetén is kellő magasságba jutott az ülés ahhoz, hogy belobbanjon az ejtőernyő.

Vészhelyzetben minden tizedmásodpercnek jelentősége lehet, ezért a fejlesztés iránya a mentéshez szükséges idő csökkentése felé fordult. A kabintető eltávolítására több típusnál már nincs is szükség, a plexibe ágyazott vékony műanyagcsőbe vezetett nagynyomású gáz szétrepeszti a szerves üveget, és annak törmelékét a túlnyomás kifelé szórja. A korszerű katapultülések a kilövőfogantyú meghúzását követően másfél másodperc alatt nyitott ernyő alá „helyezik” a pilótát, és akár háthelyzetből is biztosítják a mentést, ha volt legalább hatvanméteres magasság.

A Keleten és Nyugaton egymástól függetlenül fejlesztett mentőrendszerek működése nagyon hasonló, hiszen azonos követelményeket kell kielégíteniük.

Az ülés és a pilóta tömege együtt közel két mázsa, és ezt már nemcsak egy nagyméretű piropatron gáznyomása, hanem néhány tizedmásodpercig működő rakétahajtómű is repíti felfelé. Ezzel „kíméletesebbé” vált a kilövés, bár még így is 18-20 „g” a függőleges gyorsulás.

Az ülés leválasztására és az ernyő nyitására nem mindig kerül sor azonnal. Ha a gépet nagy sebességnél hagyják el, akkor előbb meg kell várni, hogy az ülés (benne a pilótával) lelassuljon, ellenkező esetben az ejtőernyő vagy elviselhetetlenül nagyot rántana, vagy akár szét is szakadhatna. Az ülésbe épített nyomásérzékelők és időzítő berendezések vezérlik a kis méretű stabilizáló ernyőket, és csak akkor történik meg az ülés leválasztása, ha már ideálisak ehhez a körülmények. Hasonló a helyzet a magassággal is, az ülés a pilótával együtt a kis méretű stabilizáló ernyő alatt zuhan 3-4 km-ig, ellenkező esetben komoly gondot okozna a hideg, valamint az oxigénhiány.

A már említett Martin Baker-cég a katapultülések több generációját fejlesztette ki, az eddigi sikeres mentések hatvan százalékát ennek a cégnek az üléseivel végezték. Az angol vállalat katapultüléseit alkalmazzák az amerikai haditengerészet típusai mellett a következő generációs F-35 Lightning gépeknél is. Ugyancsak több ezer példányban áll készen a mentésre az amerikai ACES II katapult, ezek találhatóak az USAF harci repülőgépeiben. A kategória másik csúcstípusa az orosz K-36D ülés; rendkívüli képességeiről már több nyilvános bemutatón is meggyőződhetett mindenki.

Már csak 40 méter maradt... F-16-os Thunderbird-pilóta katapultálása egy légi bemutaton

Fantomharc

OLCSÓ(BB) TRÉNINGEK

A hajtóművek hirtelen leálltak. Ilyen közel a föld felszínéhez csupán néhány másodperc maradt dönteni. Katapultált, majd elsötétült előtte a világ...

Harc, taktikai manőverek, légi utántöltés, terepjáró-vezetés, merülés tengeralattjáróval: csupán néhány példa a különböző szimulátorok nyújtotta korlátlan lehetőségekből. Természetesen idetartozik a bevezetőben említett váratlan meghibásodás is, amelyre a katonának azonnal reagálnia kell. Ezt viszont gyakorolni kell. A virtuális valóság történetében az USA hadserege mindig is vezető szerepet játszott az új technikák, szimulátorok kifejlesztésében és alkalmazásában. A speciális képességek elsajátítását megcélzó katonai tréningek ugyanis meglehetősen drágák lehetnek, főleg akkor ha különféle járművek vezetőire gondolunk. B-52-es nehézbombázóval egy órányi repülés csekély 16 000 dollárt emészt fel, ezzel szemben az élethű szimulátor egyórás

üzemideje 400 zöldhasúba kerül. Persze a virtuális valóságot imitáló szoftverek kifejlesztése szintén drága mulatság; hosszú távon azonban még mindig jobban megéri, mint állandó jelleggel igazi harcjárművekbe ültetni be a kiképzendőket, és a valóságban imitálni bizonyos harctéri szituációkat. A felmerülő anyagi költségek mellett ne is szóljunk arról, hogy néhány kiképzési elem bizony komoly veszélyeket is magában hordoz – lásd ismét a bevezetőben említett példát. Nem csoda tehát, hogy amikor a mérnökök a fejre szerelhető kijelzőkkel kezdtek kísérletezni, az azonnal felkeltette a haderő érdeklődését. Mind az amerikai haditengerészet, mind a légi erő komoly anyagi javakkal támogatta a kutatás-fejlesztést. A legelső kijelzőket még nem virtuális környezettel, hanem kamerával kapcsolták össze. Ezeket a kamerákat egy szervó-irányítású platformra szerelték, amelynek segítségével a fejkonzolt viselő felhasználó fejének

mozgatásával tudta szabályozni, hogy a kamera merre forduljon el.

A közkedvelt katonaijármű-szimulátorok modern számítógép modelleket használnak, hogy szimulálják a jármű tulajdonságait. A legnépszerűbbek ezek közül is a repülőgép-szimulátorok. Különböző kikapcsolható küldetések szimulálják a harci repülést, a különböző veszélyhelyzeteket, továbbá azt is, hogy miként hangoljuk össze a légítámogatást a szá-

Nem meglepő, hogy a szimulátoroknak nagyon fontos szerepük van a katonai toborzás területén, mivel a legmodernebb számítógépes szimulátorok és a katonai szimulátorok között meglehetősen sok az átfedés. A philadelphiai nyitott haderőközpontban például bárki kipróbálhatja a Black Hawk, az Apache vagy a Humvee szimulátort is.

razföldi hadműveletekkel. A szimulátor vagy elektronikusan mozgatható platformon, vagy pedig hidraulikus liftrendszeren helyezkedik el, amely a felhasználó mozdulataira és a szimuláció során bekövetkezett eseményekre reagál. (A rendszer olyan élethű, hogy a történések pusztá szemlélése közben is elszédülhet az ember.) Ahogyan a felhasználó kormányozza a repülőgépet, a modul úgy pörög, dől, azonnali visszajelzést biztosítva.

Az ideális szimulátort persze úgy kell kialakítani hogy ha a katona körülnéz, akkor ugyanazokat a kezelőszerveket és kijelzőket lássa, mint egy valós gépben. Mivel minden egyes típus pilótafülkéje más és más, ezért mindegyik típusnak külön szimulátora van. Noha nem annyira közismertek, de a kiképzésben jelentős szerepet játszanak a szárazföldi járművek szimulátorai is, amelyek fontos részét képezik a virtuális harci rendszernek. Úgy tervezték őket, hogy parancsnoki

rendszerek, járművek és fegyverplatformok egymással hálózatban összekapcsolhatóak legyenek; így akár több résztvevős, komplex gyakorló küldetéseket is lehet velük szimulálni. Ezek a szimulátorok nem csupán a jármű működését képesek hajtópontosan imitálni, hanem bármilyen veszélyes időjárási körülményt, illetve te-
repviszonyt is.

A szimulátorok különleges családjába tartoznak a tengeralattjáró- szimulátorok. Itt értelemszerűen nincs szükség grafikus képernyőkre. Ahogyan a legénység navigálja a hajót, a különféle műszerek, kijelzők úgy adnak visszajelzéseket egy-egy manőver sikerességéről vagy sikertelenségéről. Néhány szimulátor pneumatikus (sűrített levegővel működő) karokon helyezkedik el,

így téve tökéletessé az alámerülés illúzióját. A másik jelentős hajós alkalmazás a virtuális parancsnoki híd. A navigációs, hajókezelő és tengerészeti szimulátor pontos mása egy nagyobb hadihajó parancsnoki hídjának, több tucat számítógépes monitorral. Itt bármilyen gyakorlat végrehajtható, ráadásul viszonylag olcsón és a legtüké-
letesebb biztonságban.

Talpig

Szikrázó napsütésben, avagy dermedtő fagyban, hétköznap, hétvégén és ünnepnapon – díszelni mindig kell. És nagyon nem mindegy, hogy a díszelő katonák milyen ruhában állnak akár órák hosszat egy-egy rendezvényen. A látványnak tökéletesnek kell lennie.

Meglehetősen sajátos, de tény: amíg más országok díszelő egységei többnyire huszáros jellegű ruhában hajtják végre feladataikat, addig Magyarországon – a huszárhagyományok ősházájában – a katonai díszelőruha az első világháborús egyenruhát idézi. A ruhának voltaképpen egy változata van, ami télen lovassági posztóköpennyel egészül ki. Alulról felfelé haladva, a díszelő katona bakancsot vagy csizmát visel. Mindkét lábbeli bőrtalpú, elöl és hátul erősen megvasalt, hogy a csapatkötelék mozgása megfelelő hanghatással járjon. A bakancs kényelmi szempontból kerek orrú, mert a hosszas állás során a láb erősen bedagadhat. A csizma voltaképpen a lovassági csizma gyalogos verziója, amelyet egyéni méretre gyártatnak le, mert igen sok paraméternek kell megfelelnie. Maga a nadrág a látvány miatt hullik rá a bakancsra. A zubbony zárt, nyakig begombolt. A magyar katonai hagyományoknak megfelelően hollós zsebekkel és hullámos zsebfedőkkel rendelkezik. A zubbony sajátos ékítménye a zsinóros melldísz. Ez voltaképpen az 1600-as évekből maradt vissza; eredetileg a muskéta meggyújtására szolgáló gyújtózsín volt, amelyet akkoriban a katonák ráérő idejükben különféle módon befontak. A zubbony gallérján látható a piros paroli, amely egyrészt dekoratív, másrészt jelzi, hogy a díszelő katonák alapvetően lövészek. A fejfedő a híres Bocskai-sapka. Oldalán a sapkatopán gyakorlatilag a tollforgó alja, régen ebbe raktak például árvalányhajat. A ruhát a bőrvöv egészíti ki, amelyen a magyar címer látható. A díszelő katonák ruházatának talán legfontosabb kelléke a

díszben

fehér kesztyű, amely nagyon fontos látványelem. A kesztyű jelenleg műszálas, ami miatt a fegyver kicsit csúszik benne. Ez főleg a speciális és nagyon látványos díszelgő mutatványokat végrehajtóknál probléma, éppen ezért tervezik a jobban tapadó, fehér bőrkesztyűk bevezetését.

A hideg időben kiegészítésként hordott lovassági posztóköpeny derékig felsliccelt, hogy a kéz és a láb szabadon tudjon mozogni. Gyakorlatilag teljesen fel lehetne gombolni, régen így is hordták, ám ezt a viselési módot a díszelgő katonák azért nem használják, hogy látszódjon a zubbony piros parolija. A köpeny ujján hajtóka található, azon pedig a rendfokozat – őrmesteri rendfokozattól felfelé. Annak ellenére, hogy a köpeny háta nyitott, elég nehéz benne a fegyverfogásokat végrehajtani. Olyannyira, hogy akit például nyáron képeztek ki, annak hozzá kell szoknia a téli viselethez. A díszöv alulról a második gombot takarja. A különféle egyéb kiegészítőknél és díszítő elemeknél általánosságban elmondható, hogy a tiszthelyettesek színe az ezüst, míg a tiszteké az arany. Nincs ez másként például az úgynevezett Kossuth-kardnál sem, amelyen speciális kötésmódú kardgombot láthatunk. A kard a vezénylő parancsnokok és zászlókísérők sajátja. A különféle kegyeleti díszelgési feladatokat (évente mintegy ötszáz alkalom) a díszelgők is a Magyar Honvédségben rendszeresített gyakorlóruházatban hajtják végre. A három lövésből álló díszsortüzet szuronnyal ellátott SZKSZ-karabéllyal adják le. Természetesen vaktölténnyel.

Felkészültek a nagy kalandra? Úti célunk a történelmet „elmesélő” ereklyék birodalma, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM), amely 1918 óta gyűjti, rendszerezi, kutatja a katonaelet tárgyi emlékeit, dokumentumait. Kalauzunk a kilenc évtizedes intézmény kilenc munkatársa lesz; az ő kedvenc relikviáik – vagy éppen hadtörténelmi eseményeik – révén nyerhetnek most bepillantást a magyar katonamúlt, a honvédelem évszázadaiba.

Mesélő tárgyak

KILENC FÉRFI, EGY ESET

Dr. Holló József nyugállományú altábornagy, a HM HIM főigazgatója

– Sok kedvenc kiállítási tárgyam van, de számomra az első világháború kárintiai hadszínterén, a Plöcken-hágó közelében található 1866 méter magas Kleiner Pal-on folytatott kutatásaim során talált gazdag leletanyag a legkedvesebb. Az ott zajló munkálatokat a Dolomit Baráti Kör végzi, melynek tevékenységében 1991–2007 között vállaltam szerepet, sőt öt évig vezethettem is ezt a nemzetközi csoportot. Visszatérve a kedvencekre: nemcsak fegyverekről, töltevényekről, gránátokról van szó, hanem a katonák használati tárgyairól is, fésűről, bicskáról, pipáról. A több mint háromtucatnyi ereklye közül talán az utóbbi jelenti számomra a legtöbbet. A pipát ugyanis egy zászlóaljparancsnoki harcállásponton találtuk, az Osztrák–Magyar Monarchia és a Német Birodalom uralkodójának fémkeretbe helyezett fotójával együtt. A 90 év persze nyomot hagyott a tárgyakon, de némelyik meglepően jó állapotban került elő a föld alól. Például az alpakka kanál, illetve a tisztői csajka, amely (ellentétben a legénységi változattal) zománcozott volt. A hegyi harc felszerelései is itt vannak. Egyebek mellett a csúszós, jeges, havas sziklákon nélkülözhetetlen szöges talpú bakancs vagy a hósaru. Ezt a számomra nagyon fontos és kedves leletsorozatot egyébként a nagyközönség is megtekintheti a HM HIM új – az első háború befejezésének 90. évfordulója alkalmából a közelmúltban megnyílt – állandó kiállításán, egy padlóba süllyesztett tárlóban.

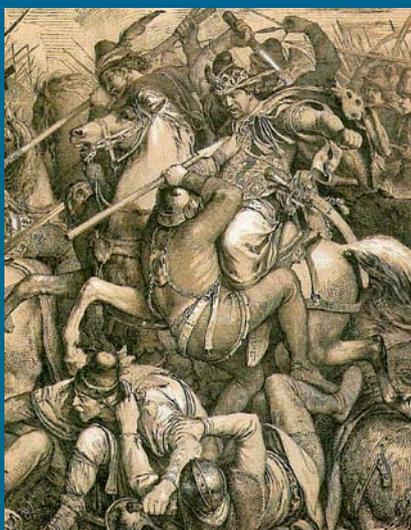

Dr. Lugosi József, a Hadtörténeti Múzeum igazgatója

– Nem volt könnyű a döntés, hiszen az intézménynél eddig eltöltött 35 év alatt számos tárgy került közel a szívemhez. Ezek sorából végül egy, a korát messze megelőző fegyverre, a szélpuskára esett a választásom, melyet 1780-ban egy Girardoni nevű tiroli órásmester szerkesztett, majd az osztrák hadsereg rendszeresítette. A fegyver hátuljára csavarható, sűrített levegővel töltött palackban (teljesen feltöltött állapotban) 115 atmoszféra nyomás volt. Ez negyven lövéshez bizonyult elegendőnek, de ahogy csökkent a tartályban uralkodó nyomás, úgy csökkent a puska hatásos lőtávolsága is. A hangtalanul működő hátultöltő ismétlőfegyver mindazonáltal tökéletesen bevált. Napóleon például az itáliai hadjárat során egy 500 fős tiroli szélpuskás egységtől nagyobb veszteséget szenvedett, mint a többi fegyvernemtől összesen. Az eszköz aztán 35 évvel a hadrendbe állítása után egy egészen abszurd ok miatt tűnt el; 1815-ben azért szállították valamennyit Olomouc várába, mert nem akadt egyetlen olyan szakember sem, aki a hibás szélpuskákat képes lett volna megjavítani. Bár bevonását követően Girardoni találmánya a feledés homályába merült, a működési elv tovább élt, s visszaköszött az első világháború egyik magyar fejlesztésű fegyverében, a Halász Pál és Róka Kálmán hadnagyok által szerkesztett légaknavetőben.

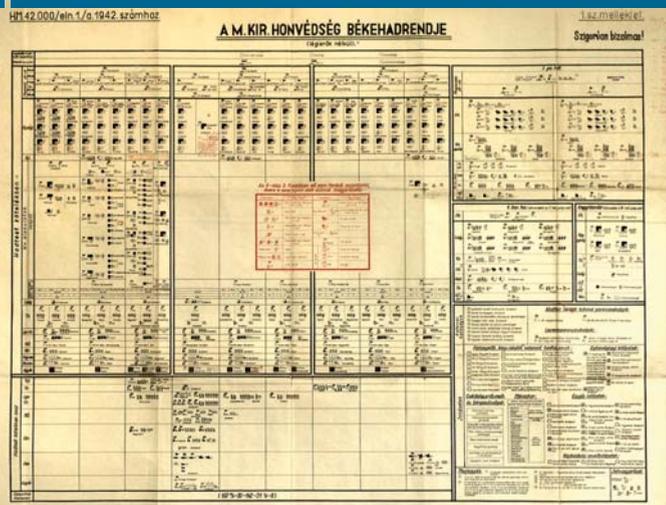
Dr. Veszprémy László alezredes, a Hadtörténeti Intézet igazgatója

– Rendhagyó módon választásom nem egy tárgyi emlékre, hanem egy eseményre, a 907-ben megvívott pozsonyi csatára esett. Az 1100. évforduló alkalmából tavaly rendezett konferenciák, megemlékezések a szakma képviselői, illetve a nagyközönség rendkívüli érdeklődése mellett zajlottak, talán azért, mert korábban kevés szó volt arról a Pozsony mellett lezajlott többnapos összecsapásról, melynek során a magyar seregek nagy győzelmet arattak a Pannóniát visszafoglalni készülő Keleti Frank Birodalom (főként bajorkatonák alkotta) hadereje felett. A csatával kapcsolatban egyébként többé-kevésbé ennyi állítható bizonyosan, a többi csak feltételezés. Így az is, hogy Árpád nagyfejedelem éppen Pozsonynál kapott volna halálos sebet. A történetek jelentősége ugyanakkor korántsem elhanyagolható, hiszen számottevően befolyásolta a magyarság jövőjét: e győzelemmel lezárult a honfoglalás folyamata, egyúttal őseink egészen az Enns folyóig terjesztették ki a gyeplőhatárt. (Illusztrációnkon a pozsonyi csata romantikus ábrázolása; P. J. N. Geiger metszete, 1873.)

Dr. Bonhardt Attila alezredes, a Hadtörténelmi Levéltár és Irattár igazgatója

– Választásom egy olyan okmányra esett, amely még levéltári munkásságom kezdetén, a Magyar Királyi Honvédség anyagának referenseként nőtt a szívemhez. Ez nem más, mint a honvédség 1942/1943-as békehadrendjét bemutató dokumentum. Érdekessége abban áll, hogy egyetlen lapon van feltüntetve a teljes honi haderő; az összes hadsereg, hadtest, hadosztály, ezred, illetve az úgynevezett hadosztály-közvetlen alakulat. Ebből az egy iratból számos információt kiolvashat a kutató az őt érdeklő katonai szervezetről, például azt, hogy hol diszlokált, mekkora volt a létszáma. Az okmányt a Honvédelmi Minisztérium béke-szervezéssel foglalkozó I/A ügyosztálya készítette, s 1942. október elsején lépett hatályba. Ez volt egyébként az utolsó alkalom, hogy a dokumentumot ebben a formában adták ki; 1943 augusztusától ugyanis a honvédségnél áttértek egy modernebbnek, korszerűbbnek ítélt – a korábbi kettő helyett három ezredből álló – hadosztálystruktúrára.

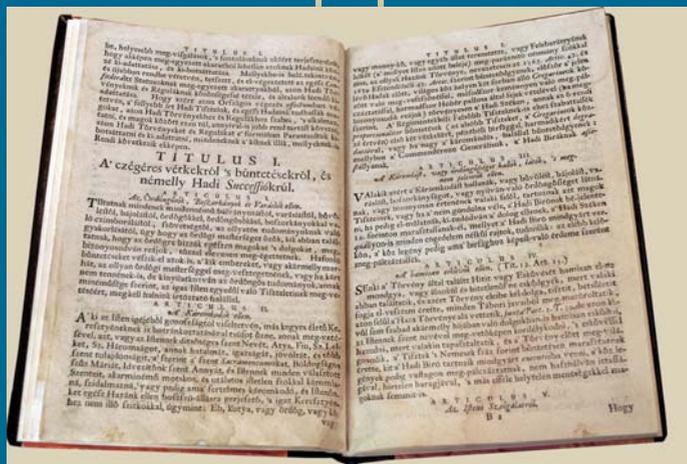
Dr. Kedves Gyula, a Hadtörténelmi Múzeum igazgatóhelyettese

– Egy kultúrtörténeti szempontból is jelentős ereklét, Bem József tábornok szolgálati kardját választottam számos kedvencem közül. A magyar pengével és franciás stílusú kosárral készült szablyát Bem törzskara adományozta a csapatait addig feyvertelenül vezénylő tábornoknak 1848 karácsonyán. A kard 1926-ban került Bem de Kosban gróf (a lengyel hadsereg őrnagya) birtokába. Bem József tábornok testvérének dédunokája azonban nem tartotta meg az értékes fegyvert, hanem a budapesti Magyar Királyi Hadimúzeumnak ajándékozta azt, igaz, szabott egy szerfölött különös feltételt. Az adományozó okiratban tudniillik a gróf ekképp rendelkezett: „Szeretném, hogy abban az esetben, ha a magyar nemzetnek fegyverrel a kezében kellene szabadságát megvédelmeznie, vagy az őt ért igazságtalanságokat megszüntetnie, a kard a harc idejére adassék vissza nekem, hogy családunk hagyománya értelmében és azon szeretet alapján, mellyel a nemes és lovagias magyar nemzet iránt egész életemben viseltetem, én is beállhassak a küzdő magyarok sorába, mint igazságos ügyüknek egyik lengyel harcosa.”

Andaházi Szeghy Viktor, a Hadtörténelmi Könyvtár vezetője

– Kedvenc dokumentumom egy valódi ritkaság, az 1707-es ónodi országgyűlésen szentesített Rákóczi-szabályzat, a hadsereg működését, jogi kereteit rögzítő általános hadi regulamentum. Első magyar nyelvű katonai szabályzatunk több szempontból is érdekes, egyebek mellett azért, mert a benne foglaltak hűen visszaadják a korabeli gondolkodást, mentalitást. Példaként említhetjük, hogy az első törvénycikk az ördögösség, boszorkányok és varázslók elleni büntetőeljárásokat taglalja, majd a káromkodók, istenkáromlók kerülnek sorra. A hadi szabályokkal csak jóval későbbi oldalakon találkozhatunk. A Rákóczi-szabályzat egyébként az egyik büszkesége gyűjteményünknek, legfőképpen azért, mert nem sok példány maradt fenn ebből a kiadványból, különösen ilyen jó állapotban.

Dr. Suba János alezredes, a Hadtörténeti Térképtár vezetője

– Kedvenceim a Magyarországról – a 18., 19. században – készített három katonai felmérés térképei, pontosabban ezek digitalizált (és DVD-n bárki számára elérhető) változatai. Az említett térképművek eredeti, színes, kéziratos szelvényeit egyébként Bécsben őrzik; mi a színes fénymásolatokat kaptuk meg és dolgoztuk fel. Ezek a térképek Magyarország korabeli topográfiai viszonyait ábrázolják, s rendkívüli jelentőséggel bírnak a helytörténészek és településtörténészek, sőt a kert- és tájépítéssel, illetve a vízgazdálkodással foglalkozó szakemberek számára is. Másik kedvencem szintén hozzáférhető a nagyközönség számára DVD-n; a HM HIM által a közelmúltban kiadott (az első világháború olaszországi és keleti frontjának térképeiből összeállított) válogatásról van szó. Tervezzük a harcok más hadszíntereit ábrázoló térképműveinek digitalizálását is, melynek eredményeként a térképtár további kincsei válhatnak elérhetővé a legszelesebb nyilvánosság számára.

Horváth Lajos főtanácsos, a Hadisírgondozó Iroda vezetője

– A munkámhoz kötődő kedvenc tárgyi emlékem egy második világháborús magyar azonosító jegy, közismertebb nevén dögcédula; ez az alumíniumlapka a harcokban elesett katona úgynevezett visszazonosítását szolgálja, akár több évtized távlatából is. Épp ezért kulcsfontosságú számunkra; ez az első, amelyet keresünk egy hadisír feltárása során. Mérföldes bánatukra azonban a sírrablóknak is ez a kedvencük, hiszen a feketepiacon igen jó áron lehet értékesíteni; egy német azonosító jegyért például 10 000 forintot is megadnak a „gyűjtők”. Az általam választott darabon három, egy-

Maruzs Roland őrnagy, a Központi Irattár vezetője

– A munkámhoz kapcsolódó dokumentumok sokaságából vitéz Mike József ezredes, az egri magyar királyi „Dobó István” 14. honvéd gyalogezred parancsnoka veszteségi kartonját választottam. A veszteségi karton a második világháború tipikus okmánya volt; a Honvédelmi Minisztérium 22-es veszteségi osztálya által kiállított dokumentumon a katona személyes adatai, rendfokozata, csapattestének, illetve állománytestének neve mellett az is szerepelt, hogy mi történt vele a frontszolgálat idején, s ebben az esetben nem feltétlenül csak a halálesetre kell gondolnunk. Ha az illető megbetegedett, megsebesült, megsérült, hadifogságba esett vagy eltűnt, azt is ezen az okmányon tüntették fel. Mike ezredesre, (pontosabban a nevére kiállított veszteségi kartonra) pedig azért esett a választásom, mert ő volt az egyetlen gyalogezred-parancsnok, aki hősi halált halt a Donnál. 1942. október 3-án szovjet aknatakalat végzett vele, és további három katonával (köztük a német XXIV. páncéloshadtest parancsnokával, Freiherr von Willibald Langermann-Erlencamp tábornokkal) Sztorozsevoje közelében, miközben az ellenséges állásokat vették szemügyre.

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		25							
1.	Családi és utónév:	v. Mike József		2.	Csapatnév:	14. ezred		4.	Rendfokozat:	ezredes		6.	Állománytest (szolgálat):	14/18 sz.		7.	Állománytest (helyettes):	Mike József		9.	Állománytest (helyettes):	Rozsokay Róza		11.	Állománytest (helyettes):	Varga István		13.	Állománytest (helyettes):			15.	Állománytest (helyettes):			17.	Állománytest (helyettes):			19.	Állománytest (helyettes):			21.	Állománytest (helyettes):			23.	Állománytest (helyettes):			25.	Állománytest (helyettes):		
3.	Járás:	Egri		5.	Állománytest (helyettes):	14/18 sz.		7.	Állománytest (helyettes):	Rozsokay Róza		9.	Állománytest (helyettes):	Varga István		11.	Állománytest (helyettes):			13.	Állománytest (helyettes):			15.	Állománytest (helyettes):			17.	Állománytest (helyettes):			19.	Állománytest (helyettes):			21.	Állománytest (helyettes):			23.	Állománytest (helyettes):			25.	Állománytest (helyettes):										
11.	Legközelebbi hozzátartozójának neve, lakcíme és lakóhelye:	v. Mike József Gyöngyös		13.	Váltság:	n.c.		15.	Polgári állás (szolgálat):	h.t.		17.	Állománytest (helyettes):	433		19.	Állománytest (helyettes):			21.	Állománytest (helyettes):			23.	Állománytest (helyettes):			25.	Állománytest (helyettes):			27.	Állománytest (helyettes):			29.	Állománytest (helyettes):			31.	Állománytest (helyettes):			33.	Állománytest (helyettes):										
13.	Állománytest (helyettes):	1942. 10. 3. Donnán		15.	Állománytest (helyettes):	1942. 10. 3. Donnán		17.	Állománytest (helyettes):	1942. 10. 3. Donnán		19.	Állománytest (helyettes):	1942. 10. 3. Donnán		21.	Állománytest (helyettes):			23.	Állománytest (helyettes):			25.	Állománytest (helyettes):			27.	Állománytest (helyettes):			29.	Állománytest (helyettes):			31.	Állománytest (helyettes):			33.	Állománytest (helyettes):			35.	Állománytest (helyettes):										

mástól hullámos vonallal elválasztott számsor látható, melyek nem mások, mint a katona kódolt személyes adatai. Az első négy szám azt a járást jelöli, ahol az illetőt anyakönyvezték (az információ az 1938-as honvédségi közlönyből kereshető vissza), majd következik a születési év utolsó két, valamint a születési anyakönyvi kivonat utolsó négy számjegye.

CSOBÁNKÁN, HARCKOCSIVAL

Az MH Központi Kiképzőbázis csobánkai gyakorlóterén nem mindennapos eseményre került sor a közelmúltban. Dr. Isaszegi János mérnök vezérőrnagy, az MH KKB parancsnoka T-72-es vezetési gyakorlatot szervezett, amelyen – egyébként a sajtó nyilvánossága előtt – a ZMNE harckocsizó szakos harmadéves hallgatói képzési programjukhoz kapcsolódó harcászati feladatokat hajtottak végre, miközben az eseményre meghívott vendégek, köztük oktatók, illetve fekete-sapkás „öreg tankosok”, felfrissíthették ismereteiket.

P. N.

KÖNNYŰLÖVÉS-TANFOLYAM

Az MH 25. Klapka György Lövészdandár könnyűlövész ismeretbővítő tanfolyamán, mint azt Herczog Gergely főhadnagy, a kiképzés vezetője elmondta, a résztvevők (többségükben csak pár hónapja szolgáló katonák) többek között gyakorolták a figyelőőrs üzemeltetését, a szimulált ellenséges területen történő járőrözést, valamint az ellenséges erők zavarására és demoralizálásukra irányuló leszállást.

Pogrányi Zoltán főtörzsőrmester

ALBÉRLET. Honvédségi lakbértérítésért (+ rezsi), számlaképesen kiadó a IX. ker., Thaly Kálmán u. 9., IV. em. 16. alatt 40 négyzetméteres lakás, 2004-ben átadott, új építésű házban. Külön háló, zuhanyzós fürdőszoba, gázcirkó, lift. Csendes mellékutcában, jó közlekedési lehetőséggel (a kék metró, a 4-es és a 6-os villamos gyalog pár percre). Érdeklődni lehet: 06-70-206-5653.

Felsőfokú végzettséggel (nem kell szakirányú) pénzügyi tanácsadó munkatársakat keresünk. Gyorsan fejlődő karrier, biztos jövedelem. A siker csak Önön múlik! Érdeklődni lehet: 30-525-4120, e-mail: sterninvest@sterninvest.hu

BEFAG PARKETT
BAKONYERDŐ ZRT.

BEFAG PARKETT
Természetesen fából!

BAKONYERDŐ ZRT. PARKETTAGYÁR
8300 Tapolca - Zalahaláp
Telefon: (06-87) 511-011, Telefax: (06-87) 411-131
e-mail: zhparket@bakonyerdo.hu • www.befagparketta.hu

NÁPOLYI KIKÉPZŐK

A NATO Déli Parancsnokságától érkezett mozgó kiképzőcsoport tartott felkészítést Szentendrén, az MH Központi Kiképzőbázisán. A 2004-ben alakult csoport tagjai (ezúttal két amerikai, egy olasz és egy holland tiszthelyettes) harmincyolc magyar tiszthelyettesnek adtak részletes információkat állománykategóriájuknak a szövetségben, illetve a tagállamok hadseregeiben betöltött szerepéről; szakterületüket illetően pedig a NATO-ban alkalmazott elvek és gyakorlati ismeretek egységes alkalmazásáról.

(Tudósítónktól)

ÚJDÖRÖGDI NAGYÜZEM

Az MH Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskola hallgatói „vendégeskedtek” a közelmúltban az újdörögdi bázison. A Szabó László alezredes, az 1. szakképző csoport vezetője által vezetett gyakorlaton a keresztfélèves, végzős lövészhallgatók rajparancsnoki és rajparancsnok-helyettesi szerepkörben kiképezték az OKJ 5.2-es általános katonai félèves képzésen lévő hallgatókat a helység-harc fogásaira, eljárásaira. Végül a nemsokára a csapatokhoz kerülő leendő lövész őrmesterek összefüggő harcászati mozzanatokot is végrehajtottak, hogy gyakorolják a tűzcsoportok és rajok vezetését harcban. A résztvevők mindezt a MILES-2000 lézeres szimulációs rendszer alkalmazásával, az MH Bakony Harckiképző Központ közreműködésével hajtották végre.

Papp Nikolett, fotó: Sz. L.

BIG RIVER 2008

Harmadik alkalommal rendezték meg nemrégiben a Big River elnevezésű magyar–szerb, számítógéppel támogatott, parancsnoki és törzsvezetési műveletekkel egybekötött katasztrófavédelmi gyakorlatot. A két helyszínen – Szentesen és Hódmezővásárhelyen – a szentesi MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Zászlóalj műszaki katonái a szerb 1. Pontonos Zászlóalj műszaki katonáival közösen hajtották végre a feladatokat.

Juhász László százados

Papai
Hús Zrt.
a minőség íze

www.papaihus.hu

Nagykereskedés: Budapest IX. ker., Vágóhid út 5. Tel.: 06-1/359-9280
Központ: Pápa, Kisfaludy u. 2. Tel.: 06-89/313-044

Folytatjuk sétánkat az idén fennállásának 90. évfordulóját ünneplő magyar katonai hírszerzés múzeumában, amely a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatalában található, s kizárólag a szakma képviselői látogathatják.

Belépés csak...

A trianoni békediktátumban foglaltak (sok más mellett) megtiltották, hogy hazánk katonai felderítő tevékenységet végezzen. A Horthy-kormányzat ugyanakkor nem titkolta revíziós terveit, melyeket akár fegyveres erővel is kész lett volna megvalósítani. Számukra tehát rendkívül nagy jelentőséggel bírt a katonai hírszerzés, de az csak rejtetten, a békeszerződés előírásait kijátszva működhetett.

Az elektronikus információszerzés például a debreceni vakok intézetébe (az épület felső szintjére) települt. Egyrészt így tudott rejtett maradni, másrészt a hivatal akkori vezetői úgy vélték, hogy a vak emberek hallása jobb az átlagnál, tehát a rádiófelderítési feladatokra mindenki másnál alkalmasabbak.

A katonai felderítés kezdeti szakaszában döntő szerepet betöltött katonaiattasé-szolgálat szintén csak illegálisan végezhetette munkáját. A vezérkar a külföldre kiküldött tisztet külügyi hivatalnoki minőségben helyezte el a nagykövetségeken. E korszakból a múzeumban zömében az attasék jelentései láthatók, de a tárgyi emlékek kö-

Az IH-1 hosszuhullámú iránymérő, melynek fejlesztése 1951-ben fejeződött be

zött ott vannak a rejtjelzés és a rejtjelmegfejtés alapjait megteremtő Pokorny Hermann emlékiratai is, aki különösen az utóbbi területen nyújtott kiemelkedő teljesítményével tett szert komoly hírnévre.

A Szövetségek Közi Katonai Ellenőrző Bizottság 1927 márciusában szüntette be magyarországi tevékenységét. A politikai és a katonai vezetés ezt követően szabadabban értelmezte a trianoni békeszerződés előírásait. Ennek első eredményeként a győztes hatalmak tudomásul vették a nyílt magyar katonaiasszészolgálat megszervezését.

Mindazonáltal a múzeumban a második világháborút követő időszakból látható a legtöbb relikvia. A felderítési feladatok sikeres végrehajtása érdekében 1950-ben kezdődött meg a hírszerző tisztek kiképzése. 1950–1953 között (konspiráltan) négy hírszerző szaktanfolyam működött, s hazánk hamarosan több katonaiasszészivatalt is létesített: 1951-ben Párizsban és Washingtonban, 1952-ben pedig Londonban.

Ezt a kort tehát számos, a kémfilmekből ismert felszerelés mutatja be; olyan eszközök, melyeket valódi bevetéseken használtak. A bizalmas információk továbbítására például remekül bevált a preparált lábbeli. Ennek elkészítését persze nem bízhatták akárcikire; megbízható emberre volt szükség, ezért a katonai felderítés saját cipészt

alkalmazott, aki átalakította a cipő sarkát úgy, hogy oda el lehetett rejteni, majd feltűnés nélkül Magyarországra juttatni a fontos hírszerzési információt tartalmazó dokumentumot.

A kiállítási tárgyak sorában megtalálható egy, a fedőkmányok előállítását szolgáló szerkezet is. Talán felesleges hangsúlyozni, hogy a jól elkészített irat mennyire megkönnyítette a hírszerző dolgát; annak segítségével ugyanis akár a legjobban védett objektumba is bejuthatott, ott feltűnés nélkül mozoghatott és elvégezhette az operatív munkát.

Szintén az 1950-es évek elejéről származik az a rejtjelzésre és dekódolásra egyaránt alkalmas (leginkább egy írógépre emlékeztető) berendezés is, melyet a

rádiófelderítő szolgálat használt. A készülék teljes egészében hazai gyártású, a tervezőmunka pedig a felderítő hivatal mérnökeinek érdeme.

Az 1970-es években a hivatal (akkori nevén a vezérkar 2. csoportfőnöksége) fontos szerepet vállalt a katonadiplomáciai kapcsolatok építésében is. Az attaséhálózat évről évre bővült, az évtized második felében például már 25 katonaiasszészivatal működött, és – beleszámítva a katonai szakértőket is – mintegy hatvan tiszttel teljesített külszolgálatot katonadiplomataként.

A múzeumban található fényképek, dokumentumok és technikai eszközök 2000-ig mutatják be a hivatal szervezeti egységeinek tevékenységét, de már megkezdődött az ezredforduló utáni időszak emlékeinek feldolgozása is. A vezetés célja egyértelmű ezzel az egyedülálló tárlattal: megismertetni a szervezethez újonnan belépőket a szakma hagyományaival.

Ez a rejtjelzőgép a második világháborúban használt HAGELIN típusú berendezés egy továbbfejlesztett változata. Rejtjelbiztonság szempontjából jobb mint elődje, kezelése is könnyebb. Diplomáciai és katonai területen egyaránt alkalmazták. Ezt a példányt a rejtjelmegfejtő osztály az 1960-as években használta megfejtett táviratok desifrálására.

1956-RA EMLÉKEZVE

Október 23-án az 52 évvel ezelőtti forradalom és szabadságharc eseményeire, 1956 ismert és ismeretlen hőseire emlékeztünk országszerte.

A közjogi méltóságok a Vértanúk terén tisztelegtek Nagy Imre mártír miniszterelnök emlékművénél. A Honvédelmi Minisztérium

központi ünnepségén az elismerések átadása mellett bejelentették, hogy a köztársasági elnök – a honvédelmi miniszter előterjesztése alapján – dr. Szenes Zoltán nyugállományú altábornagyot, korábbi vezérkari főnököt vezérezredessé, dr. Kovács Árpád vezérőrnagyot, a legfőbb ügyész helyettesét, katonai főügyészt pedig altábornaggyá léptette elő.

A megemlékezéssorozat november 4-én, a forradalom leverésének emléknapján Tökölön, Maléter Pál kopjafájánál és a Jutadombi emlékműnél tartott koszorúzásokkal fejeződött be.

Fotó: Tóth László

A kegyelet napján

A honvédelmi tárca a halottak napja alkalmából a hazánk földjén elesett magyar és külföldi katonák emlékére Budapesten, Budaörsön, Solymáron, Harkányban és Beremenden kegyeleti koszorúzásokat

rendezett; a megemlékezések részeként a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumban kegyeleti gyertyagyújtásra került sor.

Tatán, az Almási úti temetőben (felvételünkön) a háborúban elesett és békében elhunyt katonák oszlopánál hajtottak fejet az MH 25. Klapka György Lövészdandár által szervezett megemlékezés résztvevői.

Hm.gov.hu, Pogrányi Zoltán főtörzsőrmester

BUDAPEST BANK

A GE Money Bank tagja

A Honvédelmi Minisztérium gondoskodása révén Ön most különleges kedvezményekkel veheti igénybe a Budapest Bank szolgáltatásait!

A **Privát Kölcsön XSL**-t bármire felhasználhatja, amire csak kedve tartja! Mindezt most **átlagosan 1% kamatkedvezménnyel** ¹!

Sőt, könnyített igénylési feltételeket kínálunk egyszerűsített dokumentációval!

Forint alapon:

500 000 Ft 72 hónapra csak 13 133 Ft/hó egyedi THM: 26,70%*

Svájci frank alapon

500 000 Ft 72 hónapra csak 12 105 Ft/hó egyedi THM: 22,47%*

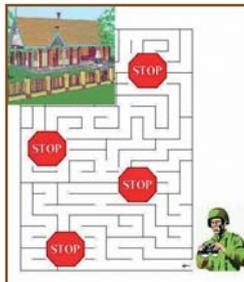
Amennyiben a lehetőség felkeltette érdeklődését, forduljon bizalommal munkatársunkhoz, **Kovácsné Kavas Szilviához**, a **06-30-350-6608** telefonszámon!

Ez a hirdetés nem minősül ajánlattételnek. A bank a kölcsönt a mindenkori hitelbírálat alapján nyújtja. A jelen levélben szereplő banki termékek feltételeit illetően a bank üzletszabályzata, általános szerződési feltételei, hirdetményei az irányadóak. A THM meghatározására forintban teljesített fizetések figyelembevételével került sor, a banknál alkalmazott, a tárgynegyedévet megelőző hónap első munkanapján érvényes devizaárfolyam figyelembevételével.

A bank mindenkor aktuális hirdetményeinek változásai magukkal vonják a fenti kondíciók változásait is.

* A fentebb felsorolt ajánlatok abban az esetben érvényesek, amennyiben a Kölcsönszerződés megkötésének időpontjában az Ügyfél a banknál lakossági forint bankszámlával rendelkezik, és a kölcsön futamideje alatt rendszeres havi jövedelmét a bankszámlára utaltatja, és a kölcsön törlesztését a bankszámláról indítja.

¹ A privát kölcsön általános konstrukció értékéhez képest. Privát Kölcsön XSL

FŐ CSAPÁSIRÁNY A LAKÁSHADMŰVELET!

Cél: A KARÁCSONY ÚJ LAKÁSBAN Feladat:

1. DERÍTSE FEL LEHETŐSÉGEIT!
2. KÜZDJE LE AZAKADÁLYOKAT!
3. FOGLALJON (SZ)ÁLLÁST A LEGKEDVEZŐBB TEREPSZAKASZON!

Saját erő: LAKÁSLÍZING-AKCIÓ – ÚJ ÉS HASZNÁLT LAKÁSRA, AZ ALBÉRLETI HOZZÁJÁRULÁS FELHASZNÁLÁSÁVAL

LAKÁSVÁSÁRLÁS MUNKÁLTATÓI KÖLCSÖN ÉS BANKI HITEL KOMBINÁCIÓJÁVAL – FOLYAMATOS AKCIÓK!

Megerősítés: A HARCELJÁRÁS SORÁN KÖZVETLEN TÁMOGATÁST NYÚJTUNK A MÉLYSÉGI FELDERÍTÉSBEN ÉS A LAKÁSHADMŰVELET VÉGREHAJTÁSÁBAN

**Várható ellenséges erők: Hirtelen felbukkanó problémák, előre nem látható, nehézfegyverzetű akadályok
Terep: Város, vidék, új és régi épületek, zöld mező...
Időjárás: Tiszta, derűs ég, átlátható viszonyok**

**Együttműködők: MI HITELÜNK Kft. 06-20-595-8544
www.mihitelunk.hu; info@mihitelunk.hu**

ÉRDEKLŐDJÖN, FELKERESSÜK, TÁJÉKOZTATJUK, TANÁCSOT ADUNK! KATONÁKNAK ÉS HONVÉDSÉGI DOLGOZÓKNAK INGYENES TANÁCSADÁS, LÍZING- ÉS LAKÁSVÁSÁRLÁSI ÜGYINTÉZÉS

Emlékpark

Kiképzési repülés végrehajtása közben, 2008. január 31-én életét veszttette ifjú kollégánk, Lükő Zsolt posztumusz hadnagy. Szelevény település önkormányzata a róla elnevezett park létrehozásával emléket kívánt állítani Zsoltnak, aki 2006 tavaszán kiemelkedő helytállással vette ki részét a község védelméért folytatott árvízi munkálatokból.

Fábián Edit
Fotó: Hajdú László

Előfizetőink figyelmébe!

Felhívjuk tisztelt előfizetőink figyelmét, hogy a Magyar Posta a jövő évi előfizetéssel kapcsolatban rövidesen csekket küld önöknek.

Kedves Olvasóink! A Magyar Honvéd 2009. évi megjelenését, illetve előfizetési feltételeit illetően decemberi számunkban olvashatnak bővebb információt.

KÖZLEMÉNYEK. Az APEH tájékoztatása szerint a 2006. évi személyi jövedelemadó egy százalékából a Honvéd Sas-hegy Sportegyesület részére felajánlott és átutalt összeg 41 724 Ft volt, melyet sportszerek vásárlására fordítottuk.

A Honvéd Kempingbarátok Egyesület elnöksége köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik 2007-ben személyi jövedelemadójuk egy százalékával – összesen 252 538 Ft összeggel – hozzájárultak a balatonkenesei honvédkemping fejlesztéséhez. A támogatást arra használtuk, hogy a környezetet szennyező olajkazánt gázkazánra cseréljük.

A Marcali Bajtársi Egyesület a 2007. évben a felajánlott személyi jövedelemadóból befolyt 39 741 Ft-ot az alapszabályban megjelölt célokra használta fel. Köszönjük a támogatást, és kérjük, hogy egyesületünket a jövőben is támogassák az szja egy százalékával.

Kölcsönajánlat. Forintalapú, fix törlesztő részletű személyi kölcsönök kedvezményes kamatozással, HM-dolgozók részére Budapesten és környékén. Hiteltanácsadó: Kovácsné Kavas Szilvia, mobil: 06-30-350-6608.

A HM HONVÉD KULTURÁLIS SZOLGÁLTATÓ KHT. PROGRAMAJÁNLATAI

TÖLTSE A SZILVESZTERÉJSZAKÁT A STEFÁNIÁN!

Fergeteges szilveszteri multság 19 órától a DOLLY ROLL EGYÜTTESSEL,
LATIN TÁNCVIRTUÓZOKKAL, az EVERGREEN zenekarral, értékes tombolanyereményekkel!
A Pódium bárban ARATÓ ÉS BARÁTAI SZILVESZTERI DISCO PARTIJA!
Belépődíj: 16 000 és 13 000 Ft Érdeklődni a 273-4157 és 273-4139-es telefonszámon lehet.
Cím: STEFÁNIA KULTURÁLIS KÖZPONT 1143 Budapest, Stefánia út 34–36.

Ajánlatunk a Hotel Haus Semmeringben
(Ausztria)

ADVENT –

2008. december 5–20-ig.

4 éjszaka már

48 800 Ft/fő ártól

KARÁCSONY –

2008. december 20–27-ig.

2, 3, 4, 5 ágyas szobák, félpanzió, karácsonyi

gála, műsoros vacsora, ajándék: 96 250 Ft/fő

Bungaló minimum 6–10 főig: 53 600 Ft/fő

BELFÖLDI, KEDVEZMÉNYES AJÁNLATAINK

Corvus Hotel Bük***

KARÁCSONYI AJÁNLAT

2008. december 23–28-ig.

3 éjszakai szállás, félpanzió, szauna
és pezsgőfürdő használat: 25 500 Ft/fő

SZILVESZTER 2008

Szilveszteresti program, élőzene, műsor és Gála-menü, éjféli büfé

3 éjszakai csomag: 52 900 Ft/fő

5 éjszakai csomag: 68 800 Ft/fő

HM STEFÁNIA TOURS UTAZÁSI IRODA 1143 BUDAPEST, STEFÁNIA ÚT 34–36.

Tel: +36-1-273-4113, Fax: +36-1-273-4114, Belföldi üdülések: +36-1-299-0567, Fax +36-1-299-0568

E-mail: hmstefaniatours@klubkht.hu, tomecko.erika@klubkht.hu

Gyertyaláng

„Halottja van mindannyiunknak...” - írta „Halottak napján” című versében Ady Endre. Nem kivétel ez alól a honvédség sem, amely számtalan hősi halottja előtt tisztelegve gyújtott gyertyát ez év novemberének első napjaiban is. Közülük most négy, a Fiumei úti sírkertben nyugvó katonára emlékezünk: egy túlerő által levert szabadságharc kiemelkedő képességű hadvezérére, egy embertelen háború ember-séges tábornokára, a béke katonájára, illetve a tüzszerésre, aki egy fatális véletlen folytán veszítette életét. Személyes sorsuk példája az évszázadokon átívelő katonai hitvallásnak: a hazáért mindhalálig.

Görgey Artúr honvéd tábornok

„Nem volt énbennem semmi katonai zseni. Az csak mese, magyar legenda, mint annyi más. Rendet tartottam a katonáim között, ez az egész, és a fickók derekasan viselték magukat néhányszor. A többi lárifári.” Ezt Görgey Artúr mondta Mikszáth Kálmánnak, az írónál tett látogatása során. Pedig az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kiemelkedő képességű hadvezérének lett volna mivel dicsekednie, hiszen személyében a magyar honvédsereg egyik legképzettebb katonáját tisztelhetjük. Számos visszhangos sikert ért el, de az orosz túlerő előtt már ő is kénytelen volt fejet hajtani; Bem augusztus 9-i temesvári veresége után négy nappal (a rá ruházott teljhatalom birtokában) Világosnál feltétel nélkül letette a fegyvert a cári csapatok előtt. Kossuth Lajos ezért az 1849. szeptember 11-én írt híres vidini levelében árulónak nevezte, ami a tábornok magyarországi megítélésére alaposan rányomta bélyegét. A kapitulációt követő megtorlást elkerülte; Klagenfurba internálták, innen 1858-ban átköltözött a szomszédos Viktringbe, majd 1867-ben hazatért. 1916. május 21-én halt meg Visegrádon.

Stomm Marcel vezérőrnagy

„A mai nappal Siebert tábornok Úrtól azt a parancsot kaptam, hogy vezesselek benneteket az Olim pataktól nyugatra eső területre, ahol keresztül tudjuk magunkat nyugat felé törni. Azon az orosz hadseregen keresztül törni, amelyiken a német hadsereg teljesen felszerelt, teljes harcértékű hadosztályai sem voltak képesek. E parancsot én nem tudom nektek továbbadni, mert nincsen értelme, hogy az agyonfagyott, kiéhezett magyarok ezrei tíz tölténnyel puskánként, üres gyomorral tehetetlenül pusztuljanak el. Ezek után kénytelen vagyok mindenkinek saját belátására bízni jövődjét, mivel élelmet, lőszert és végrehajtható feladatot adni nem tudok.” Stomm Marcel vezérőrnagy írta e mondatokat búcsúparancsában, amellyel 1943. február elsején (addig példa nélkül álló módon) feloszlatta a parancsnoksága alá tartozó III. hadtestet. Katonái 1943. január 12-től a Don mentén vívtak súlyos harcokat, több mint 12 napon át biztosították a német 2. hadsereg visszavonulását. A tábornok később szovjet fogságba esett, mindkét lábát amputálni kellett. Hazatérte után a Népbíróóság (mint háborús bűnöst) halálra ítélte; ezt később életfogytiglanra, majd 12 év börtönbüntetésre változtatták. 1956. augusztus 6-án kegyelemmel szabadult. 1968-ban bekövetkezett halála után 21 évvel, 1989-ben rehabilitálták. (Stomm Marcel vezérőrnagy a Szurmay család sírjában nyugszik.)

Kiss Róbert
alezredes

„A műtőasztalon életét vesztette a szolnoki MH Békétámogató Kiképző Központban történt robbanás egyik sérültje, a rajparancsnoki feladatokat ellátó őrnagy.” E szavakkal kezdte sajtótájékoztatóját dr. Isaszegi János mérnök vezérőrnagy. Kiss Róbertől, az MH 1. Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Ezred kiképzési főnökéről beszélt, aki két társával együtt éppen aknamezereti foglalkozást készített elő a 13. nemzetközi megfigyelői tanfolyam résztvevőinek, amikor a detonáció bekövetkezett. A katonák úgynevezett imitált aknamező kiépítését végezték; ehhez 50 gyutacsot, valamint 500 méter vezetékkel készültek felhasználni, robbanóanyagot nem. A robbanás 2006. május 23-án, 10 óra után öt perccel történt, melynek következtében mindhárom tűzszerész megsérült; legsúlyosabban a rajparancsnoki tisztet betöltő Kiss Róbert őrnagy (posztumusz alezredes), akinek az életéért már hiába küzdöttek az orvosok. Mint a vizsgálat utóbb kiderítette, nem a bemutatott előkészítő tűzszerészek hibáztak; a balesetet a kiképzés során felhasznált – hatástalanítottak hitt – tűzérési lövedékben visszamaradt 60-80 dekagramm robbanószer okozta.

Török László
dandártábornok

Abházia, 2001. október 8. Az ENSZ grúziai missziójának (UNOMIG) megfigyelőcsoportját szállító Mi-8-as helikopter reggel kilenc órakor emelkedett a levegőbe Szuhumból, és a Kodori-völgy felé indult. Húsz perccel később megszakadt a rádiókapcsolat a géppel, melynek maradványaira két óra múltán találtak rá abház felderítők. A szemtanúk szerint az alacsonyan szálló, ENSZ-jelzéssel ellátott helikoptert rakétatámadás érte. A tragédia kilenc áldozatot követelt; a gép háromfős személyzete mellett életét vesztette a hat utas is, köztük dr. Török László ezredes, posztumusz dandártábornok, az UNOMIG parancsnokhelyettese. Török László közel három évtizedet töltött az MK Katonai Felderítő Hivatal állományában. Ez alatt Dél-Vietnamban, Irakban, valamint Angolában teljesített külszolgálatot, 1995-től pedig öt esztendőn át volt katonai és légügyi attasé Kínában. A családjának írt utolsó levelében így fogalmazott: bízik abban, hogy burokban született, s nem lesz a terroristák áldozata. Tévedett. Személyében a Magyar Honvédség az egyik legképzettebb és legtapasztaltabb békefenntartó katonáját veszítette el.

Rólunk írták, mondták

A Jetfly.hu október 27-én arról tudósított, hogy a Magyar Honvédségben még hosszú távon számolnak az immár több mint harminc esztendeje szolgálatban álló An-26-os szállító-repülőgépekkel. A stratégiai szállításokat is végző „Ancsák” közül a közelmúltban a 406-os és a 407-es oldalszámú gépek Kijevben estek át modernizáláson. (Fotó: Rácz Tünde)

A Magyar Hírlap november 5-én írta: új rendszer szerint készítik fel a jövőben a magyar

tűzszerészeket. Mint azt Hajdu Gábor mérnök ezredes, az MH 1. Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Zászlóalj parancsnoka elmondta, a képzés tematikájába beépítik a külföldi missziókban szerzett tapasztalatokat. (Fotó: Tóth László)

November 4-én a Népszava arról számolt be, hogy a magyar lakosság kilencven százaléka tudja, hogy hazánk 1999-ben lépett be a NATO-ba, s hatvan százaléku véleménye szerint a szövetségbe való belépés növelte az ország biztonságát. A felmérést a Honvédelmi Minisztérium megbízásából a Szonda Ipsos készítette, a magyar lakosságot reprezentáló 3000 fő körében. (Fotó: Rácz Tünde)

A Népszabadság november 8-ai tudósítása szerint, az Ohioi Nemzeti Gárda katonái magyar katonákkal közösen, hazánkban készültek fel az afganisztáni hadművelleti tanácsadó és összekötő csoportban (OMLT) végrehajtandó missziójukra. Az OMLT a jövő hónapban érkezik ki a hadművelleti területre, és kezdi meg az afgán nemzeti hadsereg támogatását. (Fotó: archív)

A Magyar Televízió esti híradójának tudósítója november 11-én így fogalmazott: rakétákat szerelnek össze és tesztelnek abban az üzemben, amely Nyírteleken nyílt. A szerelőműhelyben amerikai Maverick rakétákat tesztelnek, ezeket a Gripen vadászgépekre szerelik majd fel.

A hírhez tegyük hozzá: az említett – és lapzárta után, információink szerint november 20-án, hivatalosan átadott üzemet a HM Arzenál Elektromechanikai Zrt. és a rakétákat gyártó Raytheon kooperációjában alakították ki. A HM-cég felvétele a rakétabevizsgáló műhelyben készült, amely alkalmas mind

az infravörös, mind pedig az optikai vezérlésű Maverick rakéták javítására, bevizsgálására. Egy AGM-65D rakéta „társaságában” Gabe Hauer, a Raytheon Nyírtelekre kiküldött rakétamérnöke.

Ősz hajú férfiak találkoztak a Stefánia úti palotában, hogy emlékezzenek a fényes múltra, fiatalságuk letűnt csillagaira, katonáskodásuk első esztendejére.

A Pilis II. hadrend keretében 1948. október 1-jén megalakult az első harcokcsizó század Esztergom-táborban, s ennek az egységnek lettek lelkes, hittel teli szívű bevonult katonái. Akkor sokan nem is sejtették, hogy 1848-ban már katonai tábor állt ugyanezen a helyen. Lám, így öröklődnek a hagyományok!

A jelenlévők most találkoztak tizenötödészer, 1958 óta. Hiányolták azokat, akik nem jöttek, nem jöhettek el, de örvendeztek a megjelenteknek. Ráadásul a mostani találkozót szánták az utolsóknak. Mert a kor határt szab a lelkesedésnek. Hat évtized röpiült el fejük fölött. Hajukat ezüstre festette az idő, a váll-lapokat bearanyozta a sokszor

nehéz szolgálat, amire ma mégis olyan jó visszaemlékezni. Külön örültek annak a néhány bajtársnak, akik most, az utolsó találkozáson jelentek meg először. Mi fért ebbe a délelőtti? Egy szép ünnepi megnyitó Török Árpád ezredestől, aki örült a jelenlévőknek, és megadta a tisztességet a volt bajtársoknak, akik már nem lehetnek köztük, mert megszakadt életük fonala. Az elrohant időre úgy emlékezett Szabó Sándor ezredes az intézőbizottság nevében, hogy felölelte azt a hat évtizedet, amibe annyi minden jó és rossz belefért. Ám az emlékezés, a múlt fellevenítése maga a csoda. Utólag minden hihetetlen, akkor legfeljebb legyőzendő akadály. Ezután emléklapot

adott át Mező István nyugállományú ezredes az intézőbizottság nevében a megjelenteknek, majd Gyukics Péter ezredes, intézőbizottsági tag köszöntötte a megjelent özvegyeket. Kiosztottak egy teljes név- és címlistát.

E sorok írója sajnálja, hogy nem lehetett ott a találkozón, hiszen csak egy évvel később, 1949 novemberében vonult be az esztergomi harcokcsizó zászlóaljhoz, viszont így megismerhette az immáron Piliscsabára költözött harcokcsiség új zászlóaljparancsnokát, Pallavicini Pálincás Antalt, a tragikus sorsú parancsnokot, akit 1957 decemberében halálra ítélt a vérbíróság.

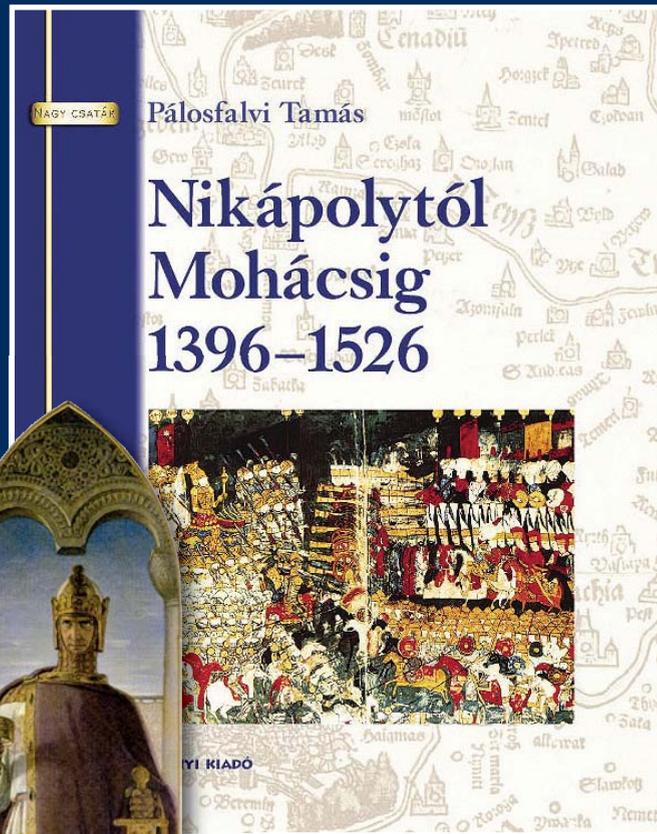
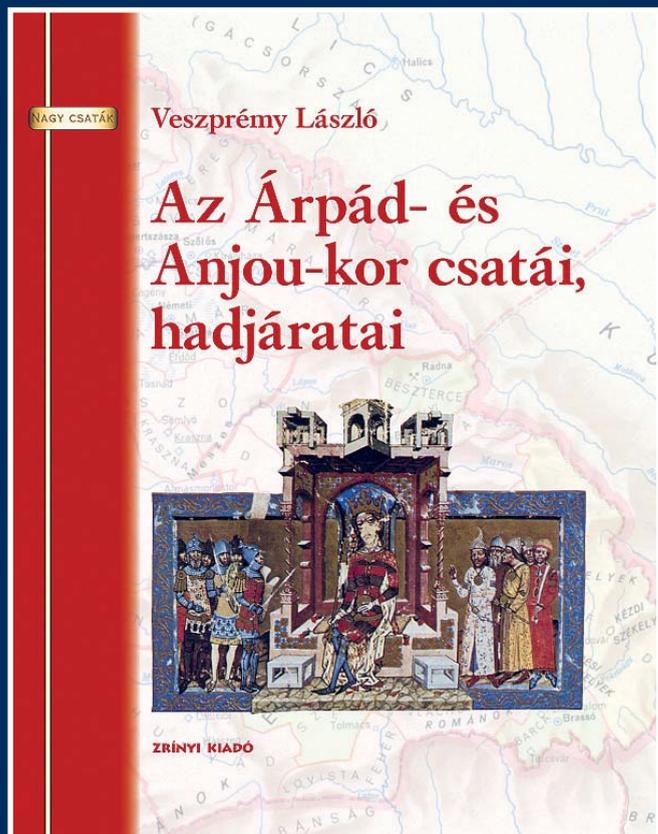
De mégis ott voltam azzal a versemmel, amit Mező István, az irodalmat nemcsak kedvelő, de gyakorló, jó tollú barátom olvasott fel, s melyet az 1949-es bevonulás ihletett pillanatában írtam, és aminek első és utolsó nyolc sorát idézte. A vers címe: Esztergom-Tábor. „Körös-körül az őszi ég / s a hegyek tört gerince / dérütött fák, holt venyigék, / borral, musttal telt pince- / sor övezi a szemhatárt, / gyöngyszürke köd a távol, / mint katonák állnak a fák, / ez itt: Esztergom-Tábor.

Bajtársak, adjatok erőt, / hogy több legyek a többnél, / jó harcos, s nemzetem előtt / versemben dübörögjél / te harcos béke. Alakíts / tábor – formálj meg engem, / Néphadsereg, boldog vagyok, / hogy katonád lehettem!”

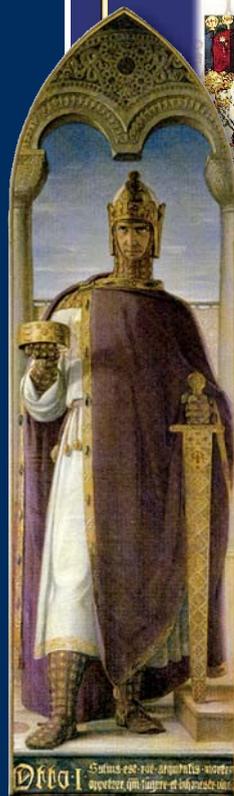
Az első harcokcsizószázad 2. szakasza 1948. október 25-én, az esztergom-tábori laktanya udvarán

A könyv mindig ajándék

NAGY CSATÁK

Pálosfalvi Tamás: *Nikápolytól Mohácsig 1396—1526* című kötete (4500 Ft, 216 oldal) a Zrínyi Kiadó Nagy csaták elnevezésű sorozatának második műveként jelent meg. S a teljesség kedvéért említsük meg: aki már most eldöntötte, hogy a magyar történelem alakulását egy-egy háborús korszak csatáin és ütközetein keresztül bemutatni szándékozó sorozat köteteit vásárolja meg karácsonyi ajándékként, az számíthat a már nyomdában lévő, várhatóan november végén megjelenő újabb kötetre, Veszprémy László: *Az Árpád- és Anjou-kor csatái, hadjáratai* című művére (4500 Ft, 208 oldal) is. E kötetben olvashatnak többek között a honfoglaló magyarság fegyverzetéről, a várostromok korabeli technikáiról, a merseburgi, az augsburgi csatáról, a zimonyi és a morva-mezei ütközetről, II. András kereszties hadjárataról, I. (Anjou) Lajos itáliai és litván földre vezetett hadjáratairól.

**HM Zrínyi Kommunikációs
Szolgáltató Kht. – ZRÍNYI KIADÓ**
1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

A kiadóban kedvezménnyel vásárolhat munkanapokon: 8–15.30-ig
KENDERES MAGDI – mobil: 06-30-343-7706; tel.: 06-1-459-5341;
fax/tel.: 06-1-459-5383
E-mail: kenderes@armedia.hu
GYŐR EDINA – mobil: 06-30-528-0892;
tel.: 06-1-459-5373
E-mail: gyoredina@armedia.hu

Könyveinket megtekintheti a
www.honvedelem.hu honlapon!

Már most gondoljon a karácsonyra!

www.honvedelem.hu

www.honvedelem.hu – katonahírek itthonról és külföldről

A honvédség és ami mögötte van.